

Samen slim investeren

Duurzaamheidsagenda 2016-2020

Inhoud

In een oogopslag	3
Hoe zijn we hiertoe gekomen?	4
<i>Gemeente: Samenlevingsagenda</i>	4
<i>Dorp: Kick-off 20 maart</i>	5
<i>Beleidskader</i>	6
Waarom duurzaamheid?	7
<i>Alblasserdam zelfvoorzienend</i>	7
<i>Wat is duurzaamheid?</i>	8
<i>Slim investeren: integrale aanpak</i>	8
Wat gaan we doen?	9
<i>Elk idee in de kaartenbak</i>	10
<i>Waar kunnen we het beste onze energie in steken?</i>	11
<i>Duurzame energie</i>	12
<i>Gezonde lucht en leefomgeving</i>	16
<i>Circulair en afvalvrij</i>	21
<i>Duurzaam Ruimtegebruik</i>	25
<i>Gemeente en inwoners samen</i>	30
Wat is de samenhang?	33
<i>Samenhang in beeld</i>	33
<i>Probeerruimte noodzakelijk</i>	34
Hoe pakken we het aan?	35
<i>Integrale aanpak: Natural Step Methode</i>	35
<i>Open uitnodiging aan het dorp</i>	36
<i>De organisatie verandert ook</i>	37
Wie doet wat en wat mag het kosten?	39
<i>Wat is de structuur?</i>	39
<i>Hoe organiseren we het?</i>	40
<i>Wat mag het kosten?</i>	42
<i>Hoe monitoren we dit?</i>	43
<i>Wat is de planning?</i>	44

In een oogopslag

De komende jaren zet de gemeente samen met het dorp in op een duurzaam en zelfvoorzienend Alblasserdam. Op basis van de kick-off in maart 2015 met het dorp, is gekozen voor vijf sporen: 1) duurzame energie 2) schone lucht en leefomgeving 3) circulaire economie en afvalvrij 4) duurzaam ruimtegebruik en dorpsinrichting en 5) duurzame gemeente en haar inwoners. In dit plan vindt u per spoor de doelstellingen en acties tot en met 2018. De gemeente wil de doelstellingen halen door een voorbeeldfunctie te vervullen, initiatieven te stimuleren en bewustwording te creëren.

Hoe zijn we tot dit plan gekomen?

De start vond plaats in maart 2015 en na een vervolgbijeenkomst in oktober werd dit plan opgesteld voor 2015-2018. Voor echte duurzame verandering is echter meer tijd nodig. Daarom zijn de doelen voor de langere termijn geformuleerd. Net als de Samenlevingsagenda is dit plan constant in ontwikkeling en dus open voor nieuwe initiatieven.

Waarom duurzaamheid?

We willen een dorp dat op lange termijn aantrekkelijk, gezond en leefbaar is. Door opwarming van de aarde en grondstoffen die opraken, kunnen we niet op dezelfde manier verder. We moeten slimmer omgaan met wat we hebben en het dorp zo in te richten dat het zelfvoorzienend kan zijn.

Wat gaan we doen?

Op basis van de huidige stand van zaken in Alblasserdam zijn voor elk van de vijf sporen doelen geformuleerd. Daaronder staan de concrete acties zoals bijvoorbeeld 'alle gemeentedaken inzetten voor energie opwekken'. Dit draag allemaal bij aan een duurzaam, zelfvoorzienend Alblasserdam.

Hoe hangt dit samen?

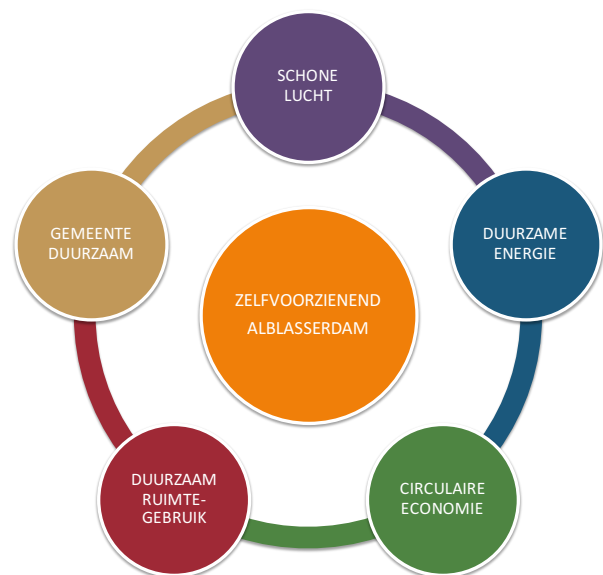
De vijf sporen hangen op onderdelen nauw samen. Ook is er samenhang met andere verantwoordelijkheden van de gemeente zoals wonen, sport en groen of activiteiten van bewoners of bijvoorbeeld scholen. Het beste is om dat van elkaar te weten zodat het elkaar kan versterken.

Hoe pakken we het aan?

Startpunt is een realistisch beeld van de huidige situatie, om vervolgens in stappen dichterbij het doel te komen. Met elkaar zullen we de beste manier uitvinden en de juiste acties ondernemen.

Wie doet wat en hoeveel mag het kosten?

Er is een jaarlijks programmabudget van €80.000 (€60.000 in 2015) om de komende jaren Alblasserdam te verduurzamen. Alle wethouders hebben een rol, maar eindverantwoordelijk is wethouder Arjan Kraijo.

Hoe zijn we hiertoe gekomen?

De gemeente wil de komende jaren een sprong vooruit maken op het gebied van duurzaamheid. Centraal staat het vervullen van een voorbeeldfunctie, het stimuleren van initiatieven, het creëren van bewustwording en het tonen van betrokkenheid door middel van een concreet programma. De gemeente wil namelijk haar verantwoordelijkheid nemen bij het leefbaar houden en maken van het dorp voor toekomstige generaties en daarbij gebruikmaken van de kansen van dit moment zoals initiatieven in de samenleving, technologische ontwikkelingen en innovaties uit het bedrijfsleven. Voor echte duurzame verandering is meer tijd nodig. Daarom zijn de doelen voor de langere termijn geformuleerd.

Er is gekozen voor vijf sporen. Doel is met een integrale aanpak tot heldere lange termijn doelen te komen, die kunnen worden vertaald in mid-lange termijn afspraken en korte termijn acties door alle betrokkenen. Soms moet daarvoor nog onderzoek verricht worden om de haalbaarheid van de ambities realistisch in beeld te brengen. Daarnaast worden afspraken gemaakt met alle vakmedewerkers binnen de eigen organisatie, met andere overheden, ondernemers, maatschappelijke partners en (groepen) burgers in Alblasserdam. In dit programma (start)plan staat de visie op duurzaamheid en een eerste uitwerking hiervan en valt binnen het onderdeel '(Be)leef in Alblasserdam' van de Samenlevingsagenda. Net als de Samenlevingsagenda is dit geen vaststaand plan, maar constant in ontwikkeling en dus open voor initiatieven.

Dit plan is gebaseerd op de kansen en ideeën van de inwoners en ondernemers in Alblasserdam die op de kick-off van 20 maart naar voren zijn gekomen. Het schetsplan en de aanpak, zijn gepresenteerd in een inloopavond op 10 oktober. Daar is een eerste aanzet gemaakt voor idee-kaarten waar alle ideeën uit het dorp worden verzameld. Om met realistische ambitie een plan op te stellen is gesproken met duurzaamheidmedewerkers in andere gemeenten binnen en buiten de regio, waaronder in Nijmegen, een gemeente die al jaren hoog in de duurzaamheidslijsten staat. Ter inspiratie zijn de ideeën van Jan Rotmans over duurzame transities in de Nederlandse samenleving en die van Jan Jonker over meervoudige waarde creatie en de WEconomy gebruikt. Tot slot is tijdens het jaar gesproken met verschillende beleidsmedewerkers in Alblasserdam om de integrale aanpak handen en voeten te geven. Het document is een levend document wat voortdurend bediscussieerd en aangevuld moet worden door alle betrokkenen. Dit gebeurt ook voortdurend in samenspraak met de samenleving en de raad.

Gemeente: Samenlevingsagenda

In het vorige college zijn in het kader van het duurzaamheidsactieplan 2012 rond vier thema's verschillende acties uitgevoerd, namelijk: 'Energie', 'Groen zicht op Alblasserdam', 'Bedrijven leren

en doen' en 'Duurzame gemeente'. Het plan dat voor u ligt is hier een vervolg op en gaat verder door integraal met de hele gemeentelijke organisatie en met stakeholders uit het dorp samen een uitvoeringsprogramma op te stellen. Het doel zoals geformuleerd in de Samenlevingsagenda is: fysieke en sociale duurzaamheid vormt onderdeel van besluitvorming en er wordt naar gehandeld.

Voor de periode 2015-2018 hebben het college en de raad in de eerste kaderbegroting voor duurzaamheid budget vrijgemaakt. In 2015 is dit €60.000 en de daaropvolgende jaren is dit €80.000 per jaar tot en met 2018.

De indicatoren die zijn gekozen zijn onder andere de GDI index (Gemeentelijke Duurzaamheids Index) met bijvoorbeeld metingen voor gezondheid, energie en CO2 uitstoot van het verkeer. Opvallend zijn daarin met name dat Alblasterdam achterblijft op de luchtkwaliteit, natuur, CO2 uitstoot en hernieuwbare energie. Op veiligheid, sociale zekerheid en werkeloosheid doet Alblasterdam het erg goed.

De gemeente gaat hiervoor tenminste duurzaam inkopen (mede met behulp van de aanbestedingskalender) en een uitvoeringsprogramma opstellen en uitvoeren. Van partners wordt gevraagd om hun expertise in te brengen en afspraken te maken voor hun bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Zo worden bijvoorbeeld PALT afspraken gemaakt met woningcorporaties waarmee wordt bijgedragen aan energiebesparing en een lagere energierekening voor huurders.

Dorp: Kick-off 20 maart

Op de kick-off van 20 maart 2015 in Landvast is een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe Duurzame Agenda voor Alblasterdam. Aan dertig ondernemers, burgers en maatschappelijke partners werd door 'Serious Ambtenaren' aan verschillende tafels de vragen gesteld: 1) wat betekent duurzaamheid voor u? 2) wat ziet u nu al in uw omgeving? en 3) wat is uw droom? Hier kwamen een aantal kansen uit naar voren. In oktober was er in het kader van de Dag van de Duurzaamheid een terugkomavond, waarin de uitwerking van de kansen in het plan zijn toegelicht. Hier zijn de kansen concreter gemaakt met beschrijvende tekeningen. De ideeën die dit opleverde, worden samengevoegd in een ideeënbak waar ieder half jaar uit gekozen wordt door het college.

Kick-off maart 2015: Waar ziet het dorp kansen?

- **maak werk van energie**
zowel zonnepanelen, restwarmte als waterkracht
- **maak duurzaamheid aantrekkelijk en zichtbaar**
door bijvoorbeeld de opbrengst van zonnepanelen ergens te laten zien of met een online kennisbank
- **benut het potentieel van het gebied**
 - 1) door slimme combinaties te maken (zoals zonnepanelen op geluidsschermen)
 - 2) door eisen te stellen (bijvoorbeeld energieneutrale nieuwbouw) en
 - 3) door simpele maatregelen al snel uit te voeren (zoals LED-straatverlichting)
- **werk aan vergroening van het vervoer**
dit kan gaan om zuiniger motoren van vrachtschepen tot een elektrotraxi op energie van Kinderdijkse molens
- **stimuleer de lokale samenwerking** Tussen ondernemers, burgers, onderwijs en gemeenten en de lokale initiatieven zoals een lokale ruileconomie. Sluit hierbij aan bij wat er al is.

Beleidskader

Alblasserdam begint niet vanaf een nulpunt. In de vorige collegeperiode zijn in het kader van het duurzaamheids-actieplan 2012 acties uitgevoerd van de vier projectplannen: 'Energie', 'Groen zicht op Alblasserdam', 'Bedrijven leren en doen' en 'Duurzame Gemeente'. Ook is een structuurvisie 'Alblasserdam, Bedrijvig Hollands Dijkdorp 2040' opgesteld in 2012. Dit nieuwe plan sluit aan bij het beleid binnen de Drechtsteden, de Provincie Zuid-Holland en de Rijksdoelstellingen mede gebaseerd op EU afspraken.

Aansluiting beleid

Drechtsteden

Regionaal Meerjarenprogramma Drechtsteden 2014-2018

Duurzaamheid is een van de negen speerpunten van het Meerjarenprogramma

- Het aandeel hernieuwbare energie in het energieverbruik van het bedrijfsleven neemt significant toe
- Het energieverbruik van bestaande en nieuwe woningen neemt significant af
- De maakindustrie wordt aantoonbaar schoner en minder milieubelastend
- Het energieverbruik van (vracht)verkeer in de regio neemt significant af en het aandeel duurzame energie daarin neemt significant toe
- De milieuoverlast (geluid en luchtkwaliteit) van de grote infrastructuur neemt significant af

Provincie Zuid-Holland

Hoofdlijnenakkoord Zuid-Holland 2015-2019

Naast de kerntaken ruimte, economie, mobiliteit, natuur, water, cultureel erfgoed en bestuur, wil de Provincie een proeftuin zijn waar oplossingen worden bedacht en ontwikkeld voor maatschappelijke opgaven op terreinen als klimaatverandering, energieschaarste, vergrijzing, voedselproductie en verstedelijking. Op deze en meer terreinen wil de Provincie samenwerken met gemeenten.

Het Rijk & EU

- Duurzaam aanbesteden en inkopen
- Duurzaamheidsladder voor gebiedsontwikkeling

Deltaprogramma 2015

- In 2050 moet heel Nederland meer klimaatbestendig zijn ingericht. Dat kan bijvoorbeeld door het opvangen van water op waterpleinen, drijvende woningen, meer groen of verplaatsing van vitale infrastructuur.
- Iedereen achter de dijken kan in de toekomst rekenen op een gelijk beschermingsniveau van tenminste 1 op 100.000.

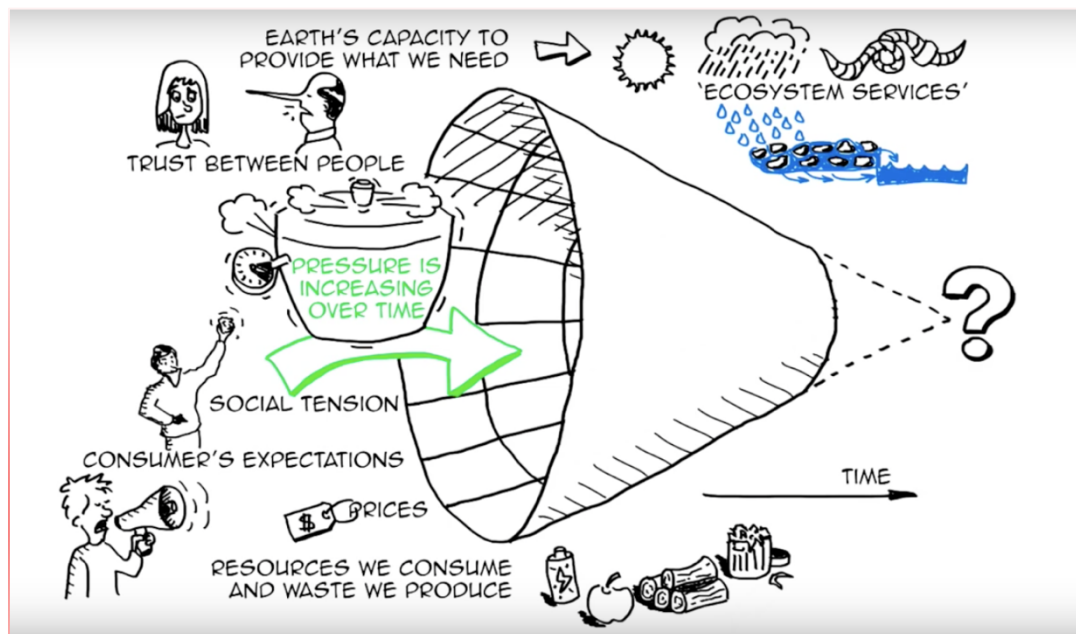
SER-akkoord

Gemeenten dragen bij aan het halen van de nationale doelstellingen

- 20% energiebesparing in 2020 t.o.v. 2010 (dus 2% per jaar)
- 14% aandeel van duurzame energie in het energieverbruik in 2020
- 20% minder broeikasgassen uitstoten in 2020 t.o.v. 1990

Waarom duurzaamheid?

Van hoge energierekeningen in eigen huis en grondstoffentekorten die sommige ondernemers hoofdbrekens kosten tot klimaatverandering waardoor we extremer weer kunnen verwachten, het zijn allemaal ontwikkelingen waar we ook in Alblasterdam mee te maken hebben. De druk neemt toe (zie afbeelding). Eind 2015 ondertekenden 197 landen het klimaatakkoord om opwarming van de aarde onder de 2 graden te houden. Dit is geen eenvoudige klus. En het betekent niet dat er niets meer mag, maar betekent wel dat we vanuit een andere houding moeten zorgen voor een dorp dat meer zelfvoorzienend kan zijn, een dorp dat op lange termijn aantrekkelijk, gezond en leefbaar is. Daarbij ligt de focus op creatieve oplossingen, ruimte voor innovaties en samen slimmer organiseren.

De druk neemt toe. BRON: Sustainability Illustrated

Alblasterdam zelfvoorzienend

Volledig zelfvoorzienend zijn is in onze maatschappij nauwelijks mogelijk en niet reëel. Het gaat hier om zelfvoorzienend leven nieuwe stijl. Steeds beslist ieder zelf welke vorm en schaal het meest efficiënte en effectieve resultaat oplevert. Nadruk ligt daarbij op slim gebruik van de beschikbare ruimte, slim gebruik van eigen (drink)water, voorziening in eigen energie en het minimaliseren of slim hergebruiken van eigen afval. Zo kunnen ook de kosten naar beneden. Het spreekt natuurlijk tot de verbeelding om het eigen huis in te richten als energiecentrale en niet meer afhankelijk te zijn van de grote energiemaatschappijen. Steeds beslist ieder zelf welke vorm en schaal het meest efficiënte en effectieve resultaat oplevert. Daarbij kan je aansluiten bij groepsinitiatieven, in de straat, buurt of regio en soms kies je voor een geheel eigen aanpak. In Alblasterdam is het initiatief van een school om afvalvrij te zijn opgepikt door andere scholen. Als een lokale ondernemer samenwerkt met een regionaal burgerinitiatief als Drechtse Stroom, kunnen ze samen een lokaal aanbod voor

zonnepanelen doen voor zowel huiseigenaars als huurders. Het dorp staat niet op zichzelf, maar kan veel leren van anderen. Het motto is hier daarom: denk globaal, handel lokaal.

Wat is duurzaamheid?

De gemeente wil werk maken van duurzaamheid, dat wil zeggen dat we de huidige behoeften vervullen zonder dat daarmee de behoeften van de generaties na ons in de knel komen. Dit doen we door de vier regels van duurzaamheid te volgen:

Duurzaamheid in vier regels:

Voorkom uitputting van de aarde (energie- en grondstoffenvraagstuk)

Voorkom uitstoot van schadelijke stoffen (leefbaarheid, lucht, klimaat)

Voorkom aantasting van de leefomgeving / natuurwaarden
(gebiedsontwikkeling, adaptatie)

Voorkom uitbuiting / deprivatie van mensen (sociale duurzaamheid, MVO)

Slim investeren: integrale aanpak

Door onderwerpen slim met elkaar te combineren en belemmerende regelgeving weg te nemen, hoopt de gemeente dat er nieuwe mogelijkheden ontstaan in en voor de Alblisserdamse samenleving. Als we bijvoorbeeld onze totale energierekening met tien procent verlagen, kan dit de lokale economie twee keer geld opleveren: eerst door de maatregelen door lokale ondernemers uit te laten voeren en vervolgens door de besparing. Als we het gemeentehuis verbouwen, moet die investering zich niet alleen vertalen in een opknapbeurt van een monumentaal pand, het moet aan de energienormen van de toekomst voldoen en een gezond gebouw zijn waar het gebruik ervan flexibel kan meegroeien met toekomstige wensen. Duurzaamheid is dan ook meer dan een lijst van concrete maatregelen; het is ook een houding en manier van denken en handelen. Alle gemeentelijke handelingen, zowel beleid als uitvoering, worden in dit licht gezien. In de uitvoering is dan ook gekozen voor de Natural Step methode om vanuit de complexe lange termijn per thema de acties voor morgen te formuleren.

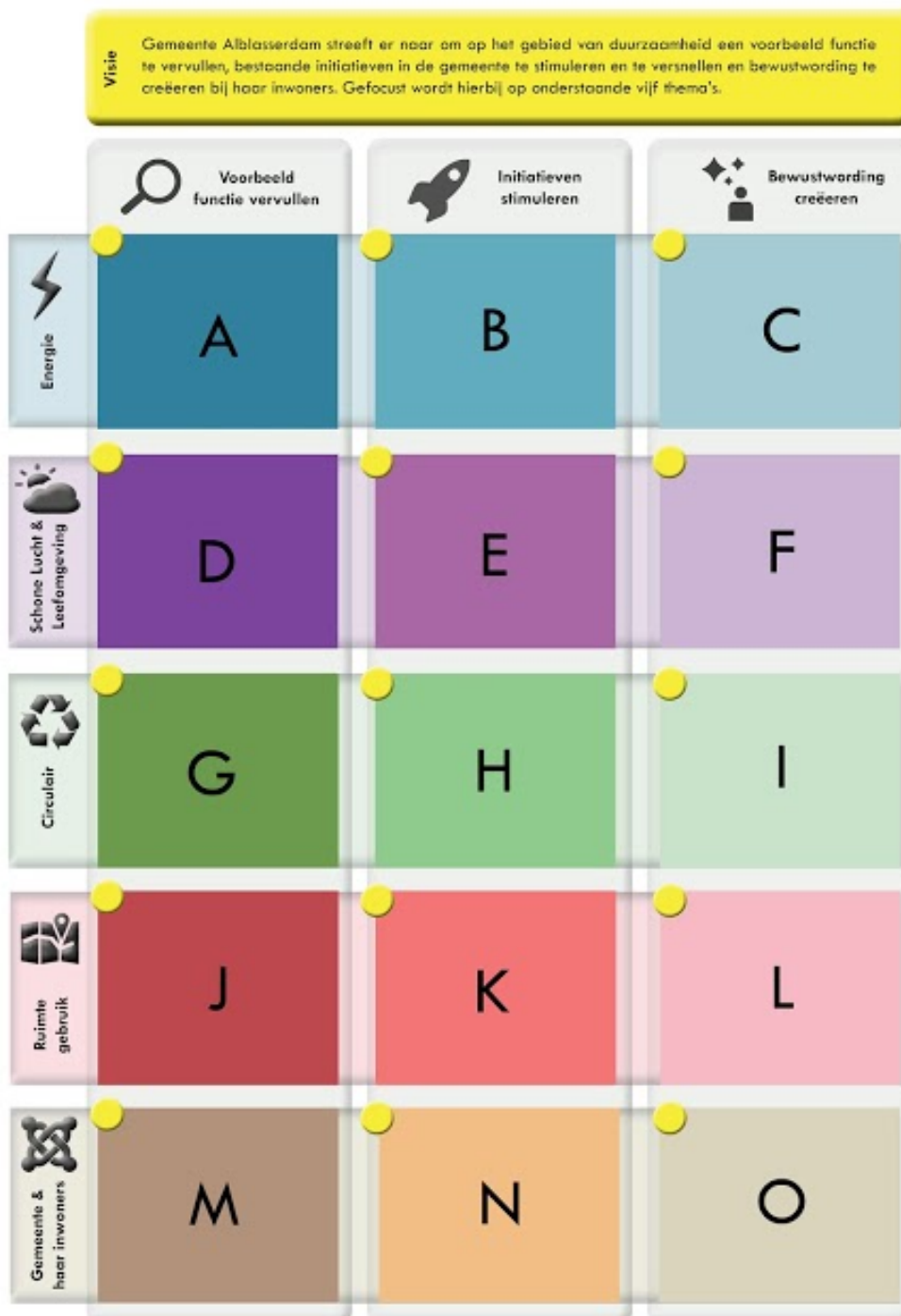
Wat gaan we doen?

De gemeente wil bijdragen aan een toekomstbestendig dorp, een dorp dat ook voor de komende generaties gezond, leefbaar en aantrekkelijk is. Op basis van de kick-off is gekozen voor vijf sporen: duurzame energie, schone lucht en leefomgeving, circulair en afval loos, duurzaam ruimtegebruik en gemeente en inwoners samen. In onderstaand plaatje staat een overzicht van de sporen met de gewenste effecten.

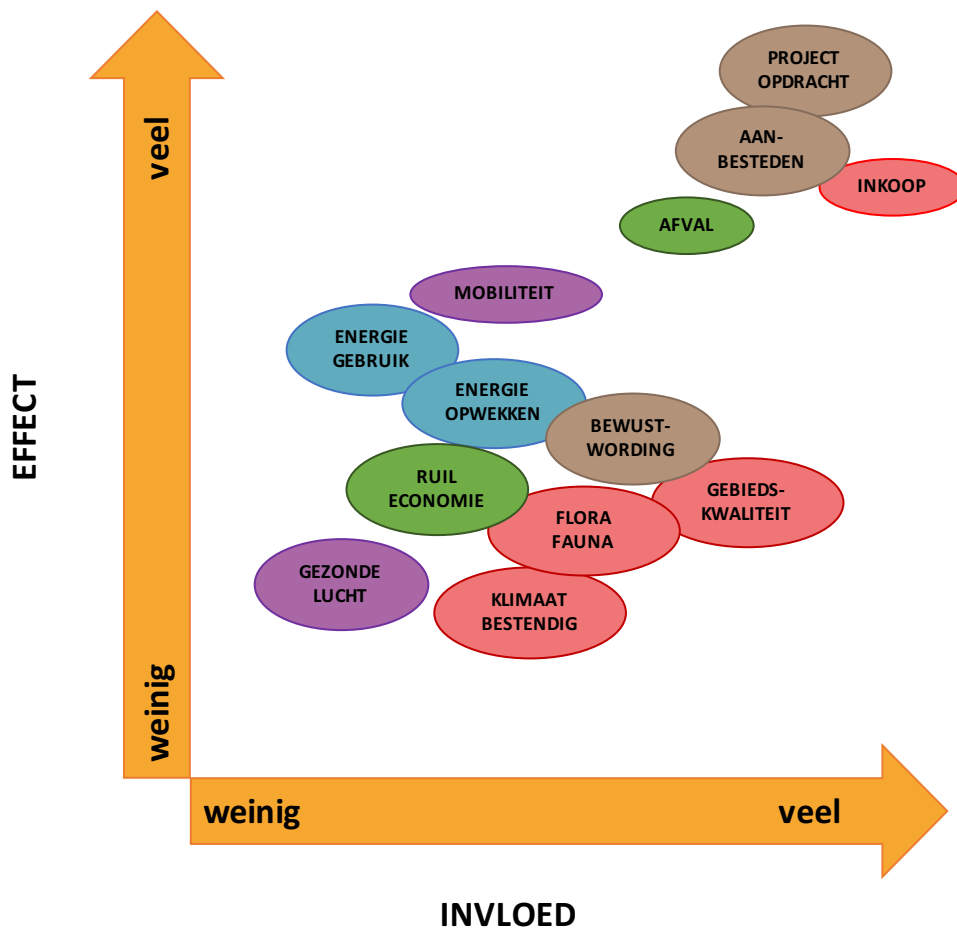
Elk idee in de kaartenbak

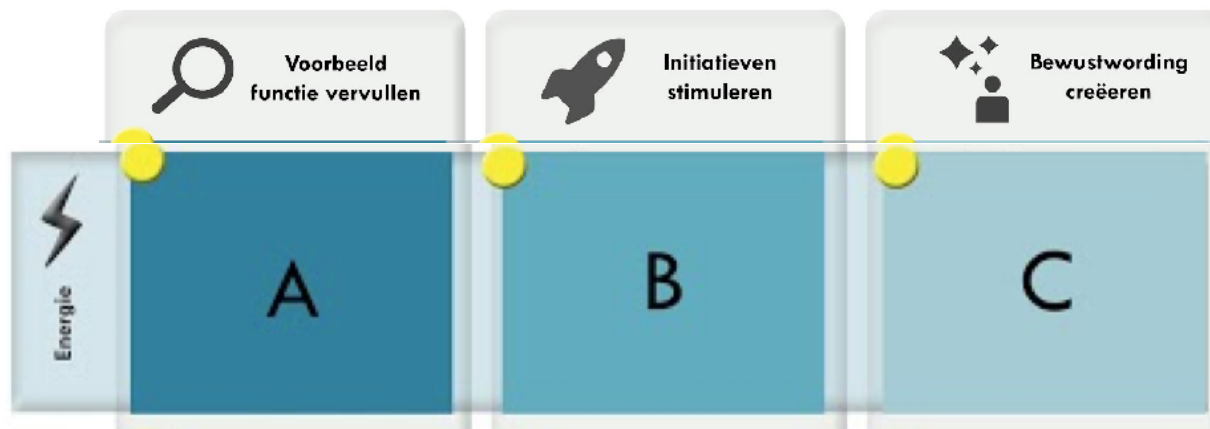
Net zoals de Samenlevingsagenda, is het duurzaamheidsprogramma constant in ontwikkeling. Het is dan ook de bedoeling dat de sporen voortdurend worden aangevuld met behulp van koplopers en belangstellenden uit het dorp en kennismedewerkers van de gemeente. De gemeente geeft prioriteit aan de ideeën die passen bij het beleid, zoals visueel verbeeld in onderstaand overzicht. Ieder idee kan in een afzonderlijk veld worden ingevuld en ingediend bij de gemeente in de vorm van een idee-kaart (ID-kaart). Nadat in samenspraak met degene die het indient duidelijk is, wat er nodig is voor het idee, wordt de kaart toegevoegd aan een kaartenbak. Alle nieuwe activiteiten komen uit de bak en worden met behulp van het college en de raad geprioriteerd. Zo ontstaat een visuele weergave van alle activiteiten en ideeën voor de toekomst.

Waar kunnen we het beste onze energie in steken?

Prioritering van de ideeën en plannen uit de samenleving en van de gemeente, gebeurt aan de hand van invloed en effect van een idee of maatregel. We willen natuurlijk zoveel mogelijk bereiken, maar we hebben niet overal evenveel invloed op. De gemeente heeft de meeste invloed bij de inkoop en aanbesteding en de formulering van een projectopdracht zoals het herinrichten van een plein. Daarnaast is afval een thema waar de gemeente kan sturen. Op schone en gezonde lucht is dit lastiger door de hoge achtergrondconcentratie van vervuiling. Dit betekent echter niet dat de gemeente hierin niets moet doen. De lokale vervuiling draagt immers wel degelijk bij aan het probleem, dus kunnen we ook besluiten om de lokale bronvervuiling aan te pakken. In een later stadium wordt ook nog gekeken naar kosten en baten, dus de afweging of de benodigde inspanning en middelen opwegen tegen het te bereiken effect.

Duurzame energie

De beweging stimuleren van fossiele energie (olie en gas) naar groene energie die nooit opdraakt (uit zon, water of wind)

Decentraal opgewekte, groene energie zal in grote mate de centraal gewonnen, fossiele energie gaan vervangen. De energierekening kan naar beneden, zeker als we gaan investeren in meer combinatiemogelijkheden voor opwekking (zowel door zonnepanelen als warmtenetwerken bijvoorbeeld). Een essentiële eerste stap is hierbij dat eerst in kaart wordt gebracht wat de huidige stand van zaken is qua verbruik en opwekking in Alblasterdam. Verschillende Alblasterdamse bedrijven zijn actief op dit terrein en zullen hier dan ook bij betrokken worden. Energie is een vraagstuk dat we samen mee aan de slag moeten en waar iedereen aan kan bijdragen.

De gemeente wil haar doelstellingen halen door een voorbeeldfunctie te vervullen (A), initiatieven te stimuleren (B) en bewustwording te creëren (C) op het gebied van energie. Alle inspanningen passen binnen dit kader.

Huidige stand van zaken

- Alblasterdam ligt achter op het landelijk gemiddelde blijkt uit de GDI Index in zowel energiebesparing als energieopwekking
- Een update van de gegevens van 2012 is nodig, ook om te zien in hoeverre we de landelijke doelstelling halen van 20% duurzame energie in 2020
- Uit de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat blijkt dat de CO₂-uitstoot van woningen 30.463 ton CO₂ bedroeg in 2014.
- Het totale energiegebruik in gemeente Alblasterdam was in 2012 ongeveer 2,77 PJ/jaar. De sector industrie heeft het grootste energiegebruik (42%). Daarna volgden huishoudens met 25% en de sector zakelijk transport met 23%.
- Bedrijven die boven een bepaalde grens uitkomen met hun energie- en gasverbruik (op jaarbasis meer dan 50.000 kWh elektriciteit verbruik of meer dan 25.000 m³ aardgasequivalenten), zijn straks op basis van het Activiteitenbesluit verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen die binnen vijf jaar

zijn terugverdiend. In het Energieakkoord is afgesproken dat de overheid hierop gaat handhaven vanaf 2016, in het geval van Alblasterdam door de Omgevingsdienst OZH

- Dit geldt ook voor gemeentelijke gebouwen
- In 2020 moeten alle nieuwe woningen energieneutraal zijn
- Voor sportverenigingen is in Drechtsteden een subsidieregeling gestart voor gratis energiebesparingsadvies vanaf eind december 2015. Ter vervanging van de per 1 januari 2015 afgeschafte teruggaveregeling van energiebelasting voor sportclubs, wordt per 1 januari 2016 namelijk de subsidieregeling energiebesparing en verduurzaming sportaccommodaties opengesteld.
- Verschillende bedrijven in Alblasterdam zijn actief in deze markt en vormen een grote kans voor het dorp

DOELSTELLINGEN

1. Meer duurzame energie opwekken in Alblasterdam

- 1.1. 10% van het totale geschikte oppervlak in Alblasterdam wordt ingezet voor opwekken van energie (afhankelijk van de 0-meting begin 2016 wordt dit streven bijgesteld)
- 1.2. Per inwoner wordt in 2020 10% meer energie opgewekt dan in 2016 (afhankelijk van de 0-meting begin 2016 wordt dit streven bijgesteld)

2. Minder energie verbruiken

- 2.1. De energieprestaties van huurwoningen in het bezit van woningcorporaties zijn gemiddeld op Label B in 2020 (zoals volgens SER-Energieakkoord)
- 2.2. Energieverbruik van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed met 20% verlagen in 2020, waaronder voor het gemeentehuis het hoogst haalbare energielabel na verbouwing (afhankelijk van de nieuwe 0-meting)
- 2.3. Nieuwe woningbouwprojecten energieneutraal vanaf 2018
- 2.4. Alblasterdamse bedrijven 10% energiebesparing in 2020 (en voldoen aan de wettelijke eisen)

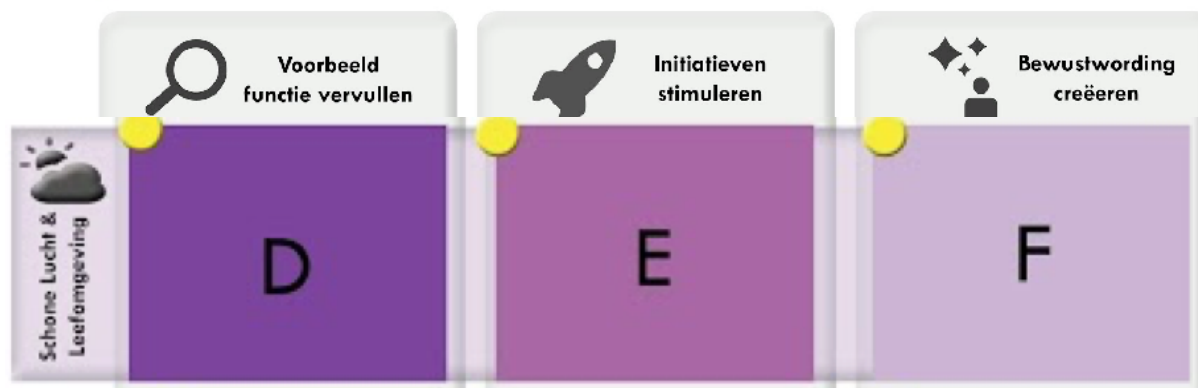
3. Slimmere energie-infrastructuur en innovaties

- 3.1. Op basis van het energieonderzoek wordt een plan gemaakt waar de meeste winst te behalen is, met oog op beschikbare (innovatieve) maatregelen

INSPANNINGEN	SAMENLEVINGSAGENDA	THEMA WETHOUDER	PARTNERS	DEKKING	2015	2016	2017	2018
1.1. 10% van het totale geschikte oppervlak in Alblasterdam wordt ingezet voor opwekken van energie (warmte of zon)		Arjan Kraijo						
1.1.1. In kaart brengen wat het huidige geschikte oppervlak in Alblasterdam is	Beheer, RO		Experts	Duurzaamheid		xxxx		
1.1.2. Advies uitbrengen aan het college inclusief voorstel voor maatregelen en financiering	Beheer, RO			Duurzaamheid		x	xx	
1.2. Per inwoner wordt in 2020 10% meer energie opgewekt dan in 2016 (afhankelijk van de 0-meting begin 2016 wordt dit		Arjan Kraijo						

streven bijgesteld)								
1.2.1.	Gebruik en vindbaarheid Energieloket Zuid-Holland Zuid vergroten	Communicatie	Bleeve, Drechtsteden	Duurzaamheid, Drechtsteden		x	xxxx	xxxx
1.2.2.	Informatievoorziening over mogelijkheden voor energieopwekking (en -besparing) koppelen aan natuurlijke momenten bij vergunningsaanvragen	RO, Communicatie	OZHZ	Duurzaamheid		xxxx		
1.2.3.	Verkenning mogelijkheden Zon op Alblasserdam	RO, beheer	Drechtse Stroom	Duurzaamheid		xxxx	xx	
2.1. De energieprestaties van huurwoningen in het bezit van woningcorporaties zijn gemiddeld op Label B in 2020 (zoals volgens SER-Energieakkoord)					Arjan Kraijo			
2.1.1.	PALT afspraken maken met Woonkracht 10 met expliciete energieprestaties	Wonen	Woonkracht10	Wonen	xx	xxxx	x	
2.2. Energieverbruik van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed met 20% verlagen in 2020, waaronder voor het gemeentehuis het hoogst haalbare energielabel na verbouwing					Arjan Kraijo			
2.2.1.	Hoogst haalbare energielabel (A-label?) als eis stellen aan verbouwing gemeentehuis in opdrachtformulering en aanbesteding	Huisvesting	Architect, aannemer	Verbouwing		xx	xxxx	xxxx
2.2.2.	Meting en plan opstellen voor energiebesparing gemeente (inclusief energiecontracten, verlichting, gebouwen)	Huisvesting	Partner	Duurzaamheid	x	xxxx		
2.2.3.	Energielabels van gemeentelijke gebouwen in het openbaar ophangen	Huisvesting	Stimular	Duurzaamheid		x		
2.2.4.	Besparing sportverenigingen faciliteren vanuit de Drechtsteden, maar ook RO en sport van de gemeente	RO, sport	Drechtsteden	Drechtsteden	x	xxxx		
2.2.5.	Verduurzaming van alle Alblasserdamse scholen	Scholen	Drechtsteden, Drechtse Stroom, OZHZ	Drechtsteden, duurzaamheid, scholen	xxxx	xxxxx		
2.3. Nieuwe woningbouwprojecten energieneutraal vanaf 2018					Arjan Kraijo			

2.3.1.	Duurzaamheid voor minimaal 30 procent (in betekenende mate) mee laten wegen in de criteria bij de selectie van ontwikkelplannen en ontwikkelende partijen via EMVI methode	Projecten	Partners	Duurzaamheid, projecten		xxxx	xxxx	xxxx
2.3.2.	Controle op afgesproken energieprestaties	Projecten	Partners	Duurzaamheid, projecten		xxxx	xxxx	xxxx
2.4. Alblaserdamse bedrijven 10% energiebesparing in 2020 (en voldoen aan de wettelijke eisen)					Peter Verheij			
2.4.1.	Verkenning mogelijkheden bespaarcase bedrijventerreinen	Bedrijven	Lokale partner	Duurzaamheid	x	xxxx	xxxx	xxxx
2.4.2.	MKB bedrijven energiescans aanbieden en successen delen	Bedrijven/communicatie	Stimular, Drechtsted en	Drechtsteden		x	x	x
2.4.3.	Handhaving op de wettelijke eisen	Bedrijven	OZHZ	OZHZ		x	x	x
3.1. Op basis van het energieonderzoek wordt een plan gemaakt waar de meeste winst te behalen is, met oog op beschikbare (innovatieve) maatregelen					Arjan Kraijo			
3.1.1.	Verkenning van innovatieve maatregelen			Duurzaamheid		xx	xx	xx
3.1.2.	Opstellen businesscase Nedstaal	Bedrijven	Nedstaal	Drechtsteden		xxxx		
3.1.3.	Verkennen mogelijkheden inrichten open ruimte als zonnepark	RO	Lokale partner	Duurzaamheid			xxxx	xx

Gezonde lucht en leefomgeving

Investeren in een gezonde leefomgeving omgeving met zo min mogelijk roet en fijnstof

Op dit moment zit Alblasterdam net onder de wettelijke normen voor luchtkwaliteit, namelijk voor fijnstof en stikstofdioxide, dit blijkt ook uit het lokale meetpunt bij de A15. Er zijn echter geen normen voor roet en ultrafijnstof. We gaan de meetlat nu hoger leggen en richten ons niet alleen op 'normen' maar ook op 'gezondheid'. Dit betekent dat we zoeken naar maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren zoals rijroutes, elektrisch vervoer en beplanting. We kunnen dit echter niet alleen, omdat lucht zich natuurlijk niet houdt aan de grenzen van het dorp. We willen daarom ook afspraken maken met de grote bedrijven in de regio, met Rijkswaterstaat en de Provincie Zuid Holland voor maatregelen die moeten bijdragen aan een betere luchtkwaliteit. De kennis die op dit moment wordt opgedaan met innovatieve nieuwe maatregelen willen we naar Alblasterdam halen en een kans geven bij te dragen aan schone lucht in Alblasterdam.

De gemeente wil haar doelstellingen halen door een voorbeeldfunctie te vervullen (D), initiatieven te stimuleren (E) en bewustwording te creëren (F) op het gebied van gezonde lucht en leefomgeving. Alle inspanningen passen binnen dit kader.

Huidige stand van zaken

- Een werkgroep Lucht bestaande uit Raadsleden is in 2015 gestart
- Het onderzoek door OZHZ en DCMR naar luchtkwaliteit in Alblasterdam is afgerond, nu worden de lokale bronnen verder in kaart gebracht
- Het NO₂ (stikstof) jaargemiddelde is 37.9 µg/m³, dit is maar iets lager dan de grenswaarde van 40 µg/m³ gebaseerd op 2014
- Voor PM₁₀ (fijnstof) geldt een grenswaarde van 40 µg/m³, in Alblasterdam ligt het jaargemiddelde een stuk lager op 28.7 µg/m³ gebaseerd op 2014

- Het Programma Luchtkwaliteit Drechtsteden eindigt in 2016, nationaal worden er echter gesprekken gevoerd om in het kader van 'Gezonde stad' samen te werken aan een gezonde leefomgeving waarbij de focus van stikstof en fijnstof op roet komt te liggen.
- Er zijn twee openbare laadmogelijkheden in Alblasterdam voor elektrisch vervoer. Een Drechtstedelijke subsidieregeling voor laadmogelijkheden op bedrijventerreinen is verlengd naar 2016. Op eigen terrein is het toegestaan om laadpalen te plaatsen, dit mag zonder vergunning.
- Het aantal deelauto's in Alblasterdam is momenteel vier, volgens verzamelsite 'ritjeweg'. Er zijn geen deelauto bedrijven actief.
- Het aantal fiets en autobewegingen liggen boven het landelijk gemiddelde en het aantal loopbewegingen gelijk aan het landelijke gemiddelde. Het aantal elektrische laadmogelijkheden voor auto's ligt net boven het landelijk gemiddelde. Het aantal deelauto's en carpoolmogelijkheden ligt duidelijk onder het gemiddelde. Tot slot is het vervoer door schone bussen zeer laag. (KPPV CROW 2015)

DOELSTELLINGEN:

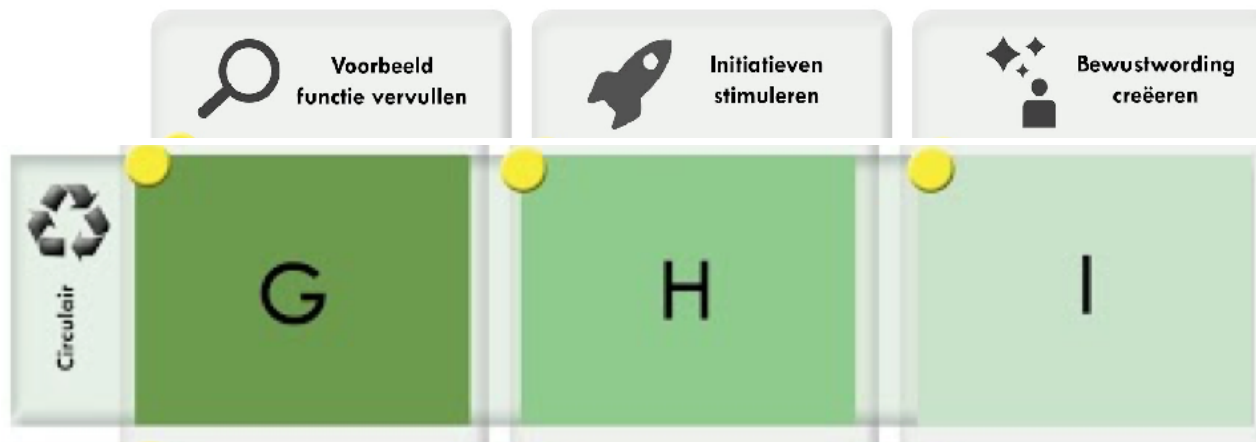
- 1. Minder lokale bronverontreiniging**
 - 1.1. Doelstellingen en maatregelen formuleren in samenwerking met de Raadwerkgroep lucht in 2016 (afhankelijk van verder brononderzoek door OZHZ en DCMR)
 - 1.2. Meer oplaadfaciliteiten mogelijk maken voor 2018
- 2. Minder autobewegingen in Alblasterdam**
 - 2.1. Aantal deelauto's verhogen zoals genoemd op de verzamelsite 'ritjeweg'
 - 2.2. 10% meer fietsbewegingen of lokale waterbusreizigers in 2018 ten opzichte van de meting door KPPV CROW en SCD gegevens
 - 2.3. 5% minder autobewegingen van werk-werk verkeer van de gemeentelijke organisatie ten opzichte van de 0-meting in 2016
- 3. Gezonder binnenklimaat in maatschappelijke instellingen**
 - 3.1. Alle scholen in Alblasterdam in 2018 klasse B in de Frisse Scholen Toets (afhankelijk van interesse scholen)
 - 3.2. Gemeentehuis voldoet na verbouwing ook aan klasse B Frisse Scholen

INSPANNINGEN	SAMENLEVINGSAGENDA	THEMA WETHOUDER	PARTNERS	DEKKING	2015	2016	2017	2018
1.1. Doelstellingen en maatregelen formuleren in samenwerking met de Raadwerkgroep lucht in 2016 (afhankelijk van het brononderzoek)		Arjan Kraijo						
1.1.1. Onderzoek naar lokale bronnen die bijdragen aan verminderde luchtkwaliteit	Luchtkwaliteit		OZHZ/ DCMR	Lucht-kwaliteit	x	xxxx		

1.1.2.	Maatregelenlijst samenstellen met Raadwerkgroep Lucht	Verkeer/ Luchtkwaliteit/ Bedrijven	OZHZ/ DCMR	Lucht-kwaliteit	x	xx		
1.1.3.	Uitvoeren van de maatregelen	Verkeer/ Communicatie		Lucht-kwaliteit		xx	xxxx	xx
1.1.4.	Onderzoek naar de mogelijkheid om vervuiling in de Noordtunnel A15 te verminderen	Luchtkwaliteit/ duurzaamheid	Drechtseden Rijkswaterstaat	NSL/ partners	x	xxxx	x	
1.2. Meer oplaadfaciliteiten mogelijk maken voor 2018					Arjan Kraijo			
1.2.1.	Aanwijzen plekken voor openbare laadpalen en daarop de markt uitnodigen	Verkeer		Partners		xxxx		
2.1. Aantal deelauto's verhogen zoals genoemd op de verzamelsite 'ritjeweg'					Arjan Kraijo			
2.1.1.	Op de website van de gemeente huidige leenaanbod in Alblaserdam weergeven	Verkeer	OZHZ/ DCMR	Communiecatie/ Duurzaamheid	x	xxxx	xxxx	xxxx
2.1.2.	Verkennen met aanbieders van huurauto's zoals ConnectCar en Greenwheels of plaatsing van een huurauto in Alblaserdam mogelijk is	Verkeer	partners	Duurzaamheid		xxx	xxx	
2.2. 10% meer fietsbewegingen of lokale waterbusreizigers in 2018 ten opzichte van de meting door KPPV CROW en SCD gegevens					Arjan Kraijo			
2.2.1.	Groene voetstappen op scholen stimuleren voor minder autobewegingen	Scholen/ luchtkwaliteit	Dorien Zandvliet	Scholen/ partner	Verkeer/ scholen		xx	xx

2.2.2.	Fietscampagne starten met 'fiets filerij' en 'beter benutten' bij oplevering lokale fietsroutes en opnieuw bij oplevering schonere waterbussen	Verkeer/ buitenruimte		Verkeers-onderneming	Verkeer/ duurzaamheid		x	xxx	
2.2.3.	Plan opstellen voor het aantrekkelijk maken van de fietsroutes door goede onderlinge aansluitingen, minder gevaarlijke knooppunten, aantrekkelijke beplanting en goede informatievoorziening	Verkeer/ buitenruimte		Partners	Verkeer/ duurzaamheid		xxx	xxx	
2.3. 5% minder autobewegingen van werk-werk verkeer van de gemeentelijke organisatie ten opzichte van de 0-meting in 2016		Arjan Kraijo							
2.3.1.	0-meting werk-werk verkeer gemeentelijke organisatie	Verkeer/concern			Duurzaamheid		xx		
2.3.2.	Bewustwordingscampagne aansluiting fiets en waterbus op standaard afspraaklocaties	Luchtkwaliteit/ concern		Drechtsteden	Concern/ duurzaamheid		xxxx	xx	
2.3.3.	Waterbuspas beschikbaar maken voor medewerkers icm een leenfiets	Concern			Concern/ duurzaamheid		xx		
2.3.4.	Een extra E-fiets voor buitenruimte (eventueel met externe financiering waar mogelijk)	Buitenruimte/ concern		Drechtsteden	NSL/ duurzaamheid		xxx		
3.1. Alle scholen in Alblasserdam in 2018 klasse B in de Frisse Scholen Toets		Arjan Kraijo ism Dorien Zandvliet							
3.1.1.	Toets beschikbaar stellen aan de schoolbesturen	Scholen/ Luchtkwaliteit	Dorien Zandvliet	Frisse Scholen	duurzaamheid		xx	xxx	
3.1.2.	Bewustwordingscampagne over luchtkwaliteit en gezondheid in Alblasserdam	Scholen/ Luchtkwaliteit/ Communicatie	Arjan Kraijo	Partners	Luchtkwaliteit/ duurzaam		xxxx	xxxx	

					-heid					
3.2.	Gemeentehuis voldoet na verbouwing ook aan klasse B Frisse Scholen			Peter Verheij						
3.2.1.	Bij het verstrekken van de opdracht aan de architect en aannemer eisen toevoegen voor gezond binnenklimaat	Luchtkwaliteit/ concern/ Centrumvisie		Architect/ aannemer	Gemeentehuis		xxx		xx	

Circulair en afvalvrij

Bevorderen van een circulaire economie, waar alles opnieuw bruikbaar is of gemaakt kan worden

Onze lineaire manier van produceren en consumeren staat onder druk. De wereldbevolking groeit naar 9 miljard mensen in 2050. De vraag naar grondstoffen stijgt mee. Deze vraag én de eindigheid van diverse grondstoffen leiden tot schaarste en sterke prijsschommelingen. Steeds meer bedrijven kiezen dan ook voor de transitie naar een circulaire economie: de omslag biedt kansen voor innovatie en (export van) nieuwe productietechnieken en bedrijfsmodellen, en vermindert de afhankelijkheid van import. Voor de Nederlandse economie kan dit tot 54.000 nieuwe banen leiden, aldus TNO. Voor Alblasterdam liggen hier dan ook kansen. Maar niet alleen voor bedrijven, ook huishoudens kunnen bijdragen door hun afval gescheiden in te leveren. Ten opzichte van andere gemeenten, blijft Alblasterdam wat dit betreft achter (GDI index). Het verminderen van afval kan door hergebruik en anders inkopen.

De gemeente wil haar doelstellingen halen door een voorbeeldfunctie te vervullen (G), initiatieven te stimuleren (H) en bewustwording te creëren (I) op het gebied van circulaire economie en afvalvrij. Alle inspanningen passen binnen dit kader.

Huidige stand van zaken

- Er zijn verschillende vaste en tijdelijke inzamelmogelijkheden voor tweedehands spullen in Alblasterdam
- Het aantal kg/inwoner voor restafval is stabiel op 241 kg/inwoner en ligt 37 kg/inwoner (18%) boven het landelijk gemiddelde. (Bron: Grondstoffenanalyse HVC 2013)
- De ambitie van Nederlandse gemeente is 75% afvalscheiding en 100 kg/inwoner in 2020.
- Uit de samenstelling van het restafval blijkt gft-afval nog volop aanwezig te zijn bij zowel hoogbouw als laagbouw. Dit is iets meer in het voorjaar dan in het najaar. Daarnaast zit er nog veel papier in het restafval bij hoogbouw. (Bron: HVC 2013)
- Er is tenminste een bedrijf nationaal koploper op het gebied van circulair ondernemen in Alblasterdam en zou een voorbeeldfunctie kunnen vervullen.
- In Alblasterdam wordt op kleine schaal lokaal voedsel geproduceerd, in de volkstuinten. In het verleden is de tuinopbrengst soms gedoneerd aan de voedselbank en gratis compost aangeboden aan inwoners van Alblasterdam

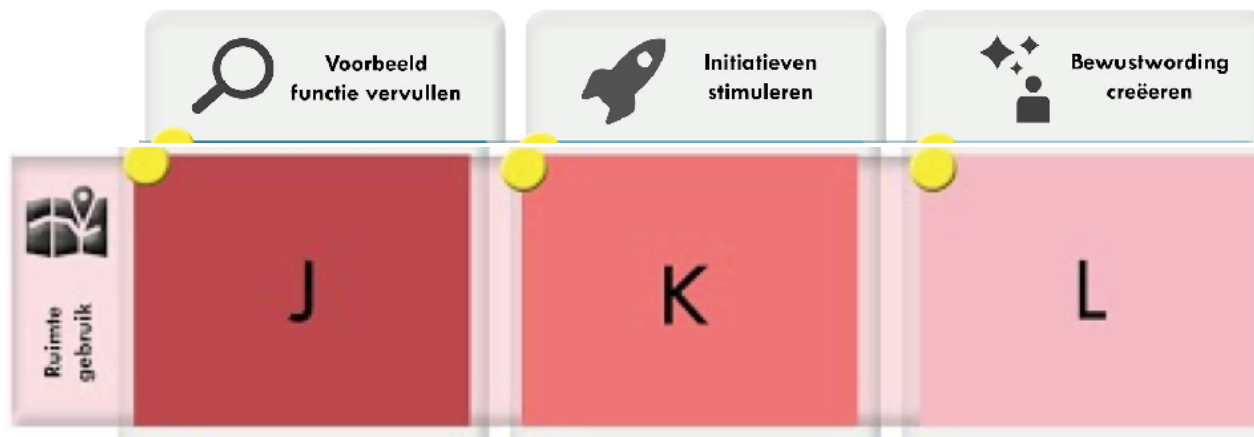
DOELSTELLINGEN

- 1. Minder afval produceren en meer afval scheiden door instellingen en inwoners in Alblasserdam**
 - 1.1. Verlaging van het huishoudelijk restafval van 241kg/inwoner naar 150kg/inwoner in 2018 (op weg naar de wettelijke 100kg in 2020)
 - 1.2. 10% van de maatschappelijke instellingen, zoals scholen, in Alblasserdam is afvalvrij of levert 5 reststromen gescheiden in, in 2018
 - 1.3. Gemeentelijke organisatie afvalvrij in 2018
 - 1.4. 30% meer scheidingsmogelijkheden van afval in de buitenruimte in 2018
- 2. Grotere bekendheid van circulaire kansen/ ruileconomie in Alblasserdam bij ondernemers en inwoners**
 - 2.1. Bij 3 bedrijven is een grondstoffenkaart gemaakt waaruit blijkt hoe er efficiënter met grondstoffen kan worden omgegaan in het bedrijf
 - 2.2. Op 1 bedrijventerrein of bij 3 ondernemers is een samenwerking gestart voor het delen van grondstoffen in 2018

INSPANNINGEN	SAMENLEVINGSAGENDA	THEMA-WETHOUDER	PARTNERS	DEKKING	2015	2016	2017	2018
1.1. Verlagen van het huishoudelijk restafval van 241kg/inwoner naar 150kg/inwoner in 2018		Peter Verheij						
1.1.1. Nieuwe prestatie afspraken tussen gemeente en HVC voor betere recycling	Afval		HVC	Afval-beheer	x	xx	xx	
1.1.2. Bewustwordingscampagne beter scheiden huishoudelijk afval	Afval/ communicatie		HVC	Afval-beheer, HVC, duurzaamheid		xxxx	xx	
1.1.3. Bewustwordingscampagne afvalrecycling gericht op jeugd	Afval/ scholen		NME/ scholen	Scholen, HVC		xxxx	xx	
1.1.4. Meer gescheiden inzamelmogelijkheden aanbieden bij hoogbouw	Afval/ buitenruimte		HVC	Afval-beheer		xxxx	x	
1.1.5. Consistent beleid voeren op gescheiden inzamelmogelijkheden van huishoudelijk afval	Afval/ buitenruimte		HVC	Afval-beheer	x	x	x	x
1.2. 10% van de maatschappelijke instellingen in Alblasserdam is afvalvrij of levert 5 reststromen gescheiden in, in 2018		Peter Verheij						
1.2.1. Verbeteren recyclingmogelijkheden buitenruimte	Bedrijven/ communicatie		OV de Noord	Afval-beheer		x	xxxx	

1.2.2.	Nieuwe afspraken maken voor de recycling van bedrijfsafval gemeentelijke organisatie	Beheer/ Drechtsteden	Afvalverwerker	Duurzaamheid, bedrijfsvoering	x	xxxx		
1.3. Gemeentelijke organisatie afvalvrij 2018		Peter Verheij						
1.3.1.	0-meting van huidige hoeveelheid restafval en scheidingspercentages	Beheer	Afvalverwerker/ Drechtsteden	Duurzaamheid		xx		
1.3.2.	Pilot afvalvrij gemeentelijke organisatie in het gemeentehuis	Beheer	Afvalverwerker	Duurzaamheid		xx		
1.3.3.	Campagne voor vermindering afval gericht met name op papier, GFT, plastic bekertjes	Afval/ beheer/ communicatie	-	Duurzaamheid	x	xx	xxx	
1.3.4.	Nieuwe afspraken maken voor de recycling van bedrijfsafval gemeentelijke organisatie	Beheer/ Drechtsteden	Afvalverwerker	Duurzaamheid, bedrijfsvoering	x	xxxx		
1.4. Proef met gescheiden afval in de buitenruimte		Peter Verheij						
1.4.1.	Proef op tenminste 1 locatie met afvalbakken met scheidingsmogelijkheden (bijvoorbeeld Lammetjeswiel)	Afval/ communicatie/ buitenruimte	HVC	Afval-beheer		xx	x	
1.4.2.	Advies aan college op basis van proef	Afval/ communicatie/ buitenruimte	HVC	Afval-beheer		xx	x	
2.1. Bij 3 bedrijven is een grondstoffenkaart gemaakt waaruit blijkt hoe er efficiënter met grondstoffen kan worden omgegaan in het bedrijf in 2018		Peter Verheij						
2.1.1.	Bijeenkomst organiseren over circulaire- en energiemogelijkheden voor bedrijven	Communicatie/ bedrijven	OV de Noord/ Cirkellab	Bedrijven, duurzaamheid		xxx		
2.1.2.	In kaart brengen van lokale economische mogelijkheden als het gaat om circulaire economie (ook in het kader van grondstoffenafhankelijkheid)	Communicatie/ bedrijven	OV de Noord/ Cirkellab (of externe partij)	Duurzaamheid		xx		
2.2. Op 1 bedrijventerrein of bij 3 ondernemers is een samenwerking gestart voor het delen van		Peter Verheij						

grondstoffen in 2018								
2.2.1.	Koplopers in kaart brengen	Communicatie/ bedrijven	OV de Noord/ Cirkellab (of externe partij)	Duurzaamheid		xxx		
2.2.2.	Samenwerking faciliteren	Communicatie/ bedrijven	OV de Noord/ Cirkellab (of externe partij)	Duurzaamheid		xx	x	

Duurzaam Ruimtegebruik

Bij de inrichting van gebouwen en buitenruimte wordt rekening gehouden met duurzaam en multifunctioneel ruimtegebruik

Alblasserdam is een mooi dorp met veel ruimte voor recreatie, ondernemerschap, water en groen. Deze verschillende elementen zijn heel goed te combineren, alleen moeten er daarbij bewuste keuzes gemaakt worden bij alle ingrepen in de dorpsinrichting. Daarnaast moet door klimaatverandering ook gekeken worden naar de klimaatbestendigheid van het gebied. We zullen te maken krijgen met zachtere winters en warme zomers waarbij vaker droogte en hevige regenval voor komen en het risico op hogere waterstanden groeit. De kosten hiervoor zullen oplopen en zijn niet altijd zichtbaar doordat ze onder de reguliere beheeropgaven vallen, zoals riolering. De kosten die wel zichtbaar zijn, zijn die voor de verplichte waterberging en die lopen nu al hoog op. Door bij beheer rekening te houden met deze opgave, kan in de toekomst veel bespaard worden. Groene daken, parken en waterdoorlatende wegbedekking kunnen bijvoorbeeld de overlast bij hevige regenval wat verminderen. Dat groen daarnaast een bijdrage kan leveren aan een lokaal verbeterde luchtkwaliteit, de waarde van vastgoed kan doen stijgen en sociale samenhang kan bevorderen is een bijkomend voordeel. De kosten-baten verhouding kan zichtbaar worden gemaakt met bijvoorbeeld een TEEB analyse (The Economics of Ecosystems and Biodiversity).

Naast duurzaam ruimtegebruik, is ook multifunctioneel gebruik belangrijk. Vastgoed kan door de gemeente in die zin beleidsmatig ingezet worden. Door dit mogelijk te maken in de maatschappelijke gebouwen en openbare ruimte, geeft de gemeente ruimte aan lokale initiatieven. We zien dat er relatief veel vrijwilligers actief zijn in Alblasserdam in vergelijking met andere gemeenten. Willen we hen in de toekomst ook ruimte geven, dan betekent het dat we slim moeten investeren in de fysieke ruimte en op zoek moeten naar combinatie functies.

De gemeente wil haar doelstellingen halen door een voorbeeldfunctie te vervullen (J), initiatieven te stimuleren (K) en bewustwording te creëren (L) op het gebied van duurzaam ruimtegebruik. Alle inspanningen passen binnen dit kader.

Huidige stand van zaken

- Er zijn ongeveer vijftien gebiedsontwikkelingsprojecten gepland voor deze collegeperiode, waarvan de meeste al in gang gezet zijn. Nog niet alle ontwikkelingen worden duurzaam ingezet.
- In 2017 komt het kabinet met een Nationale Adaptatiestrategie in opdracht van de Europese Commissie. Het is een antwoord op klimaatverandering, waarin naast water ook gezondheid en infrastructuur worden betrokken
- Via het Deltaplan worden al maatregelen genomen tegen hoogwater (dijkophogingen) maar nog niet tegen hevige regenval. Op dit moment komt dit neer op de riolering.
- Er ligt een lokale opgave voor waterberging ter compensatie van andere ontwikkelingen zoals aanleg van een fietspad
- Gemeenten moeten op 1 januari 2015 overstappen op niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen. Vanaf dat moment is het verboden om gif te spuiten op straten, speeltuinen en wegen.
- Er zijn veel vrijwilligers actief in het dorp, landelijk gezien is dit bovengemiddeld

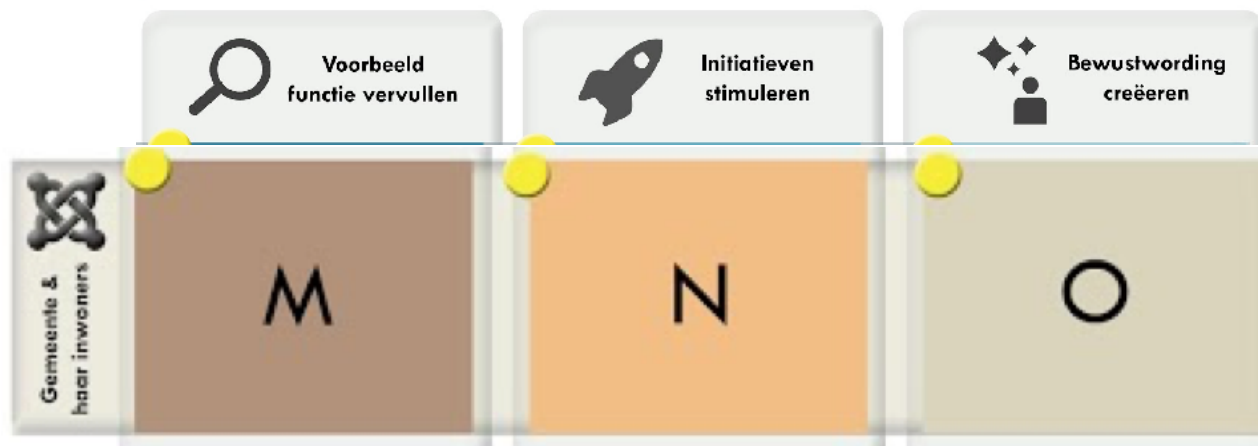
DOELSTELLINGEN

- 1. Duurzamer en slimmer in aanleg, onderhoud en beheer van de buitenruimte**
 - 1.1. Duurzame criteria invoeren in het inkoopbeleid in 2018
 - 1.2. In 100% van de gevallen wordt beheer betrokken bij de ontwerpfase van gebiedsontwikkelingsprojecten gestart in 2015
 - 1.3. 100% van alle onderhoud en beheer in Alblaserdam is duurzaam in 2018
- 2. Klimaatbestendiger Alblaserdam**
 - 2.1. Bij (her-)inrichting van het oppervlak in het dorp worden keuzes voor waterberging gestimuleerd
 - 2.2. Overige doelen worden ingevuld aan de hand van de resultaten van de klimaatstresstest
- 3. Meer ruimte voor de gebiedskwaliteiten recreatie, ondernemerschap, water en natuur**
 - 3.1. Een 'Duurzaam Programma van Eisen' toepassen alle gebiedsontwikkelingsprojecten (nieuwe aanleg of bouw) die starten in 2016 of opgeleverd worden na 2017
 - 3.2. Tenminste 1 gebiedsproject worden de kosten en baten in kaart gebracht met behulp van een TEEB-analyse
 - 3.3. In tenminste 1 gebiedsproject wordt alles gedaan voor een optimaal resultaat qua energiegebruik, duurzame energieproductie, materiaalgebruik, klimaatbestendigheid en mobiliteit
- 4. Meer (fysieke) ruimte voor initiatieven en vrijwilligers in Alblaserdam**
 - 4.1. 20% van leegstand in het dorp beschikbaar stellen aan sociale, culturele of andere maatschappelijke initiatieven
 - 4.2. Multifunctioneel ruimtegebruik op de Centrumontwikkeling toepassen

INSPANNINGEN	SAMENLEVINGSAGENDA	THEMA- WETHOUDER	PARTNERS	DEKKING	2015	2016	2017	2018
1.1. Duurzame criteria invoeren in het inkoopbeleid in 2018		Peter Verheij						
1.1.1. Het inkoop puntensysteem wordt aangevuld met duurzame criteria (in aansluiting bij de Drechtsteden waar mogelijk)	Ruimtelijk beheer en inrichting, bedrijven		-	Drechtsteden		xxxx		
1.1.2. Er komt een overzicht van de prijs-kwaliteit-duurzaamheid verhouding van materialen	Ruimtelijk beheer en inrichting, inkoop		-	Beheer		xx	xxx	
1.1.3. Kennis over duurzaam inkopen verbeteren via training	Ruimtelijk beheer en inrichting		-	Beheer		xxxx	xx	
1.2. In 100% van de gevallen wordt beheer betrokken bij de ontwerpfase van gebiedsontwikkelingsprojecten gestart in 2015		Peter Verheij						
1.2.1. De natuurlijke momenten voor vervanging en herstel zijn in kaart met bijbehorende duurzame alternatieven (standaardboek)	Ruimtelijk beheer en inrichting			Drechtsteden		xxxx		
1.2.2. Bij de vorming van een projectteam wordt altijd iemand van beheer opgenomen	Ruimtelijk beheer en inrichting, organisatie ontwikkeling			Projectbureau Drechtsteden		xxxx	xxxx	xxxx
1.3. 100% van alle onderhoud en beheer in Alblaserdam is duurzaam in 2018		Peter Verheij						
1.3.1. Vanaf 2016 worden geen bestrijdingsmiddelen meer gebruikt bij het beheer van buitenruimte (tenminste handhaven van de wettelijke termijn)	Buitenruimte		-	Beheer	x	xxxx	xxxx	xxxx
1.3.2. Het bijenconvenant wordt ondertekent, in aansluiting op de regio, mits de financiële consequenties aanvaardbaar zijn	Structuurvisie/ RO/ buitenruimte			Bijenstichting	x	xxxx		
1.3.3. Beheer van flora en fauna wordt gekoppeld aan een beheerkalender en medewerkers worden hierin getraind	Buitenruimte, beheer			Drechtsteden		xxxx		
2.1. Bij (her-)inrichting van het oppervlak in het dorp worden keuzes voor waterberging gestimuleerd		Peter Verheij						

2.1.1.	Bij het verduurzamen van gemeentedaken (met zonnepanelen), wordt ook een groen dak overwogen	Beheer gebouwen, RO, Centrumvisie	Arjan Kraijo	Lokale ondernemers	Duurzaamheid		xxxx		
2.1.2.	Verkenning subsidiemogelijkheden en beleid afkoppeling van riolering	Beheer	Peter Verheij	Experts	Beheer, duurzaamheid		xx	xxxx	
2.1.3.	Bewustwordingscampagne en informatie op de gemeente website over impact en maatregelen rond wateroverlast, droogte en hitte	Communicatie	Arjan Kraijo		Duurzaamheid			xxxx	
2.1.4.	Waar mogelijk wordt zonder extra meerkosten bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten, beheer en onderhoudscycli in het dorp, aanpassingen gedaan ter bevordering van regenbestendigheid (bijv bestrating)	Beheer	Peter Verheij		Duurzaamheid, beheer	x	x	x	x
2.2. Overige doelen worden ingevuld aan de hand van de resultaten van de klimaatstresstest			Arjan Kraijo						
2.2.1.	Uitvoeren klimaatstresstest van Kennisportaal Ruimtelijke Adaptatie	Buitenruimte, RO		Experts	Duurzaamheid		x	xxxx	
2.2.2.	Advies uitbrengen aan college over de resultaten, aanbevolen maatregelen en financiering	Buitenruimte. RO			Duurzaamheid			xx	
3.1. Een 'Duurzaam Programma van Eisen' toepassen op alle gebiedsontwikkelingsprojecten (nieuwe aanleg of bouw) die starten in 2016 of opgeleverd worden na 2017			Arjan Kraijo						
3.1.1.	Het groenstructuurplan wordt vernieuwd waarbij rekening wordt gehouden met ecologische verbindingzones, speelnatuur, retentiegebied, groene verkeerslijnen, groene en groene geluidsschermen	Structuurvisie, buitenruimte, groen, verkeer		-	Beheer		xxxx		
3.1.2.	Opstellen 'Duurzaam Programma van Eisen' in samenspraak met afdeling beheer, RO	Structuurvisie, buitenruimte			Duurzaamheid		xx	xx	
3.1.3.	Trainen van projectleiders en medewerkers in toepassen van toepassing van 'Duurzaam	RO, Buitenruimte, concern			Duurzaamheid			xxxx	

Programma van Eisen'										
3.2. Bij tenminste 1 gebiedsproject worden de kosten en baten in kaart gebracht aan de hand van de TEEB methodiek						Arjan Kraijo				
3.2.1.	Selectie project en toepassen TEEB methodiek	RO, beheer, projecten	Experts	Duurzaamheid				xxxx		
3.2.2.	Verslaglegging en advies aan college op basis van de bevindingen	RO, beheer, projecten		Duurzaamheid				x		
3.3. In tenminste 1 gebiedsproject wordt alles gedaan voor een optimaal resultaat qua energiegebruik, duurzame energieproductie, materiaalgebruik, klimaatbestendigheid en mobiliteit						Arjan Kraijo				
3.3.1.	Selectie project en opstellen kansenkaart voor dit project	RO, beheer, projecten	Experts	Duurzaamheid		xxxx	x			
3.3.2.	Verslaglegging en advies aan college over maatregelen inclusief financiering	RO, beheer, projecten		Duurzaamheid			xxxx	x		
4.1. 20% van leegstand in het dorp beschikbaar stellen aan sociale, culturele of andere maatschappelijke initiatieven						Dorien Zandvliet				
4.1.1.	In kaart brengen van alle leegstand de komende 5 jaar	MO, RO, beheer, projecten, bedrijven		Duurzaamheid		xxxx				
4.1.2.	Advies opstellen in samenspraak met dorpsinitiatieven en alle afdelingen hoe dit in te vullen, presenteren aan college	Communicatie, MO, RO, beheer, projecten, bedrijven		Duurzaamheid, MO			x			
4.2. Multifunctioneel ruimtegebruik op de Centrumontwikkeling toepassen						Arjan Kraijo				
4.2.1.	In kaart brengen waar kansen liggen in de Centrumontwikkeling	Centrumontwikkeling, projecten	Projectbureau Drechtsteden	Duurzaamheid, centrumontwikkeling		xx				
4.2.2.	Kaart op de website plaatsen en het dorp uitnodigen met ideeën te komen die op een ID-kaart worden gezet en gepresenteerd aan het college	Communicatie, centrumontwikkeling, projecten		Duurzaamheid, centrumontwikkeling		xx				

Gemeente en inwoners samen

Op de vier thema's wil de gemeente een voorbeeldfunctie vervullen, initiatieven stimuleren en bewustwording creëren bij inwoners en ondernemers in Alblasterdam

De gemeente vraagt een hoge inzet van het dorp bij het behalen van de doelstellingen. Dat de gemeente zelf dan het goede voorbeeld moet geven is evident. In alle lagen van de organisatie moeten er dan ook een concrete invulling komen van wat duurzame besluitvorming en uitvoering betekent. Wat betekent dit voor de bestaande beleidsinstrumenten zoals bestemmingsplannen, vergunningen, subsidies en prestatieafspraken?

In Alblasterdam zijn veel bewoners en vrijwilligers actief en ook voor lokale initiatieven is een duurzaam verdienmodel nodig. Als gemeente kunnen we hier niet zomaar 'gebruik van maken' maar we kunnen het wel stimuleren. Door regelluwe zones, slimme combinaties en inzet op bescheiden middelen die beschikbaar zijn voor vrijwilligerswerk dat van grote waarde is voor de gemeenschap, ontstaat een model dat stimuleert

De gemeente wil haar doelstellingen halen door een voorbeeldfunctie te vervullen (M), initiatieven te stimuleren (N) en bewustwording te creëren (O) op het gebied van energie. Alle inspanningen passen binnen dit kader.

Huidige stand van zaken

- Gemeenten moeten vanaf 2010 hun producten en diensten voor 75 procent duurzaam inkopen en vanaf 2015 moet dat 100 procent zijn (Akkoord gesloten tussen gemeenten en Rijk gesloten in november 2007)
- Het college heeft grote ambities op het gebied van duurzaamheid
- In het duurzaamheidsactieplan van het vorige college zijn op het gebied van energie, groen, wonen en de gemeente verschillende maatregelen genomen waar dit

plan op voort bouwt

- Er moet bezuinigd worden om de komende jaren een sluitende begroting te houden, dit betekent kansen verzilveren door integrale samenwerking en kruisbestuiving tussen de vakgebieden Er vindt regelmatig kruisbestuiving plaats lokaal en sociaal. Bijvoorbeeld tussen de voedselbank die afgeschreven, maar nog goed voedsel ontvangt van lokale supermarkten
- Binnen de Drechtsteden wordt samengewerkt op het gebied van duurzaamheid en is verduurzaming inkoop en aanbesteden een van de doelen

DOELSTELLINGEN

- 1. Voorbeeldfunctie: Meer duurzame inkoop en aanbesteding**
 - 1.1. In 2018 is 100% van inkoop en aanbesteding duurzaam
- 2. Voorbeeldfunctie: Duurzamer beleid en uitvoering**
 - 2.1. Duurzaamheid is opgenomen in alle beleid in 2016
 - 2.2. 80% van de medewerkers hebben een duurzaamheidstraining gevolgd in 2018
 - 2.3. In 2018 voldoet de organisatie aan de tien Duurzame organisatie doelstellingen (zoals verderop in dit stuk genoemd)
- 3. Initiatieven stimuleren: Meer initiatieven uit het dorp, van partners en van gemeentemedewerkers worden uitgevoerd**
 - 3.1. Vanaf 2016 zullen nieuwe initiatieven tenminste halfjaarlijks aan het college worden gepresenteerd
- 4. Bewustwording creëren: meer bewustwording rond zelfvoorzienend dorp met oa: duurzame energie, gezonde leefomgeving, minder afval**
 - 4.1. Minstens 1x in 2 weken een duurzaam thema in Alblaserdamsnieuws.nl of de Klaroen

ACTIVITEITEN		SAMENLEVINGSAGENDA	THEMA WETHOUDER	PARTNERS	DEKKING	2015	2016	2017	2018
1.1. In 2018 is 100% van inkoop en aanbesteding duurzaam			Peter Verheij						
1.1.1.	Plan opstellen voor duurzame inkoop en aanbesteding in Alblaserdam inclusief de Drechtsteden	Beheer, projecten		Drechtsteden	Drechtsteden	x	xxxx	xx	
1.1.2.	Intern inkoopbeleid volgens EMVI methode aanpassen	Beheer, projecten		Drechtsteden	Drechtsteden	x	xxxx	xx	
1.1.3.	Trainen medewerkers in duurzame inkoop en aanbesteding	Organisatie ontwikkeling		Drechtsteden	Drechtsteden	x	xxxx	xxxx	xxxx

2.1. Duurzaamheid is opgenomen in alle beleid in 2016			Arjan Kraijo				
2.1.1.	Duurzaamheid opnemen in alle beleidsvoorstellen en -besluiten	Duurzaamheid		x	xxx		
2.1.2.	Met een 'roadshow' alle medewerkers trainen in de betekenis hiervan	Centrumvisie	Experts	x	xxxx	xxxx	x
2.2. 80% van de medewerkers heeft een duurzaamheidstraining gevolgd in 2018			Arjan Kraijo				
2.2.1.	Per afdeling in kaart brengen welke kennis of vaardigheden nodig zijn voor optimaal duurzaam beleid en uitvoering	Organisatie ontwikkeling, hele organisatie	Duurzaamheid, concern	x	xxxx	xxxx	
2.2.2.	Prioriteren, motiveren en faciliteren van medewerkers	Communicatie		x	xx		
2.2.3.	Continuïteit op duurzaam beleid waarborgen in de organisatie	Organisatie ontwikkeling	Duurzaamh, concern		x	x	x
2.3. In 2018 voldoet de organisatie aan de tien Duurzame organisatie doelstellingen (zoals verderop in dit stuk genoemd)			Arjan Kraijo				
2.3.1.	Plan opstellen en uitvoeren	Communicatie, organisatie ontwikkeling	Duurzaamheid		xxxx	xxxx	
3.1. Vanaf 2016 zullen nieuwe initiatieven tenminste halfjaarlijks aan het college worden gepresenteerd			Arjan Kraijo				
3.1.1.	Koplopers in kaart brengen en waar mogelijk samenwerken	Organisatie ontwikkeling	Duurzaamheid	x	xxxx	xxxx	
3.1.2.	Duurzaamheid aantrekkelijk op de website plaatsen en mogelijkheden creëren voor aanmelding initiatieven	Communicatie	Duurzaamheid	x	xx		
3.1.3.	Organisatie inrichten op het waarderen en faciliteren van initiatieven	Organisatie ontwikkeling	Duurzaamheid	x	xxxx	xxxx	
3.1.4.	Kruisbestuiving faciliteren tussen initiatieven in het dorp	Communicatie, organisatie ontwikkeling	Duurzaamheid		xxxx	xxxx	xxxx
4.1. Minstens 1x in 2 weken een duurzaam thema in Alblasterdamsnieuws.nl of de Klaroen			Arjan Kraijo				
4.1.1.	Communicatie plan opstellen en uitvoeren waarbij de natuurlijke momenten rond verschillende thema's wordt meegenomen	Communicatie	Duurzaamheid		xxxx		

Wat is de samenhang?

Samenhang schept kansen. Of het nu gaat manieren van (samen) werken, regelgeving, inrichting van de buitenruimte, besluitvorming of financiering, samenhang biedt mogelijkheden voor innovatie, meerwaarde projecten en nieuwe bedrijfsconcepten. Het vraagt omdenken van het bestaande en het net even anders organiseren. Zo ligt er in Alblasterdam een dure waterbergingsopgave die wellicht deels opgelost kan worden door water passerende bestrating aan te leggen op een bestaande weg. Hier ligt dus samenhang tussen wegen en waterberging.

Wanneer de samenhang niet in beeld is, kunnen kansen blijven liggen, of erger kunnen fouten ontstaan. Dit betekent minder ad-hoc veranderingen (zoals in afvalbeleid), geen tegenstellend beleid (zoals rond windmolens) en prioritering op basis van een duurzame afweging (met name bij inkoop en aanbesteding). Juist de Alblasterdamse schaal biedt mogelijkheden omdat de afstand tussen mensen klein is. Het biedt ook kansen voor ondernemers. Luchtkwaliteit hangt bijvoorbeeld nauw samen met het verkeer en elektrisch vervoer. Elektrisch vervoer heeft weer laadpalen nodig en we willen dan natuurlijk niet dat de geleverde elektriciteit uit een kolencentrale komt, dus ook de contracten moeten op de juiste manier gesloten worden. De laadpalen kunnen weer geleverd en aangesloten worden door lokale ondernemers, die er wellicht interessante servicepakketten aan kunnen koppelen. De gemeente, de inwoners en de ondernemers werken daarbij samen.

Samenhang in beeld

Probeerruimte noodzakelijk

Hiervoor zijn combinatie investeringen (op basis van ieders belang) en 'probeerruimte' nodig. De gemeente kan hier ruimte voor maken door regelluwe zones, probeergebieden en maatschappelijke oefenterreinen.

Net even anders organiseren...

Vrijwilligersvergoeding betalen met festivalkaartjes

Het Festival aan de Zee zou niet door kunnen gaan omdat het onduidelijk was of er op tijd genoeg kaartjes zouden worden verkocht om de kosten te dekken. De organisatoren hebben toen de gemeente benaderd met een creatief voorstel: de gemeentelijke vrijwilligersvergoeding voor ouderenzorg uitkeren aan jongeren in de vorm van kaartjes voor dit festival in ruil voor een bepaald aantal uren vrijwilligerswerk. Hierdoor werden er gemakkelijk vrijwilligers gevonden die de ouderen hielpen, de jongeren konden naar een leuk festival gaan, de ouderen en jongeren kwamen met elkaar in aanraking, het festival kon doorgaan door de financiële garantie en een leuk evenement voor het dorp bleef bestaan.

Betaalbare koelkast + lage energierekening

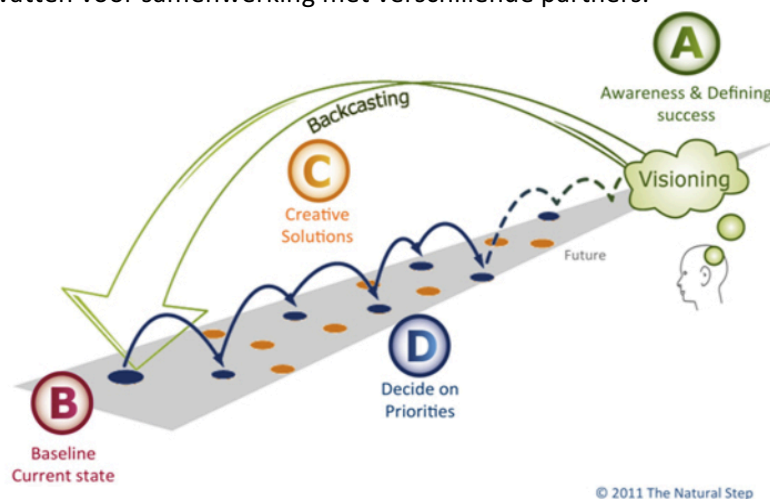
Huishoudelijke apparaten en met name koelkasten en koel-vriescombinaties zijn de grootste stroomverbruikers binnen een huishouden. Door een nieuwe, duurzame koelkast aan te schaffen is een flinke besparing op de energierekening te behalen. Zo'n koelkast is echter duur in de aanschaf en financieel niet haalbaar voor veel huurders in de sociale woningbouw. Met het project Groen Witgoed van Bosch en Turntoo kunnen huurders een hypermoderne en duurzame koelkast huren voor slechts € 10 per maand, een bedrag dat zij 'terugverdienen' met hun lagere energierekening. Na afloop van de gebruiksperiode worden de apparaten teruggenomen en de grondstoffen hergebruikt voor nieuwe koelkasten waardoor er een circulaire of kringlooeconomie ontstaat. De bewoners hebben hierdoor geen onverwacht hoge vervangingskosten, de fabrikant een gegarandeerd aantal afnemers en een extra verdienmodel gebaseerd op grondstoffen en het betekent een energiebesparing wat de uitstoot van schadelijke stoffen vermindert.

Hoe pakken we het aan?

Alle inwoners van Alblasserdam, ondernemers, raadsleden, ambtenaren en overige betrokkenen bij Alblasserdam, kunnen bijdragen aan een Alblasserdam dat gezond, zelfvoorzienend en toekomstbestendig is. Met een integrale aanpak wil de gemeente lange termijn doelen realiseren, want niemand krijgt resultaten alleen voor elkaar. We moeten daarom van elkaar weten waar we mee bezig zijn, waar de kansen liggen en welke toekomst we voor ons zien.

Integrale aanpak: Natural Step Methode

Voorstel is de *Natural Step methode* te gebruiken als uitvoeringsmethode om tot een integraal uitvoeringsprogramma te komen met zowel de eigen organisatie als belanghebbenden in het dorp. De methode wordt veel gebruikt bij kennisinstellingen en in het bedrijfsleven en biedt daarmee goede handvatten voor samenwerking met verschillende partners.

- A Visie en bewustwording**
Zorg dat alle betrokkenen weten wat duurzaamheid is en stel dan samen een visie op die aangeeft hoe het betreffende project/thema er in de ideale duurzame situatie uitziet. Dit mag heel ambitieus zijn.
- B Huidige realiteit**
Wat gaat er al goed volgens de principes van duurzaamheid en wat nog niet, kijkend vanuit nu naar de ideale situatie uit de visie. Breng dit eerlijk in kaart.
- C Creatieve oplossingen**
Wat moet er gebeuren om duurzaam te kunnen zijn volgens de visie? Welke creatieve ideeën kun je met elkaar bedenken om uiteindelijk daar uit te komen? Hoe verder A en B van elkaar afliggen, hoe meer creativiteit ontstaat.
- D Prioriteren**
Welke acties ga je de komende tijd ondernemen? Wat is het laaghangend fruit? Wat is de moeite van het investeren waard? Om te prioriteren, beantwoord deze drie vragen:
 - 1) Is het een stap in de goede richting?
 - 2) Blijf je hiermee flexibel voor toekomstige duurzame ontwikkelingen?
 - 3) Is het een goede investering, zowel economisch als maatschappelijk?

De Natural Step Methode gaat ervan uit dat per thema vanuit een gezamenlijk eindbeeld (toekomstscenario) wordt terug geredeneerd naar de stappen die nodig zijn om dit einddoel te bereiken. Hiermee is het mogelijk om vanuit lange termijn doelen (die ver weg liggen en daardoor vaag zijn) middellange en kortetermijnmaatregelen te formuleren, waarbij duidelijk is in welke mate deze bijdragen aan de lange termijn ambitie en wie voor welk deel verantwoordelijk is. Aan de hand van een gezamenlijk kader is tussentijds meetbaar in hoeverre de getroffen en voorgestelde maatregelen bijdragen aan de gestelde korte- en lange termijn doelen. Hiermee zijn tussentijdse evaluatie en bijstelling van het beleid nodig en kan bepaald worden welke maatregelen op korte termijn wel en welke niet effectief zijn. Daarmee is het een levend plan.

Open uitnodiging aan het dorp

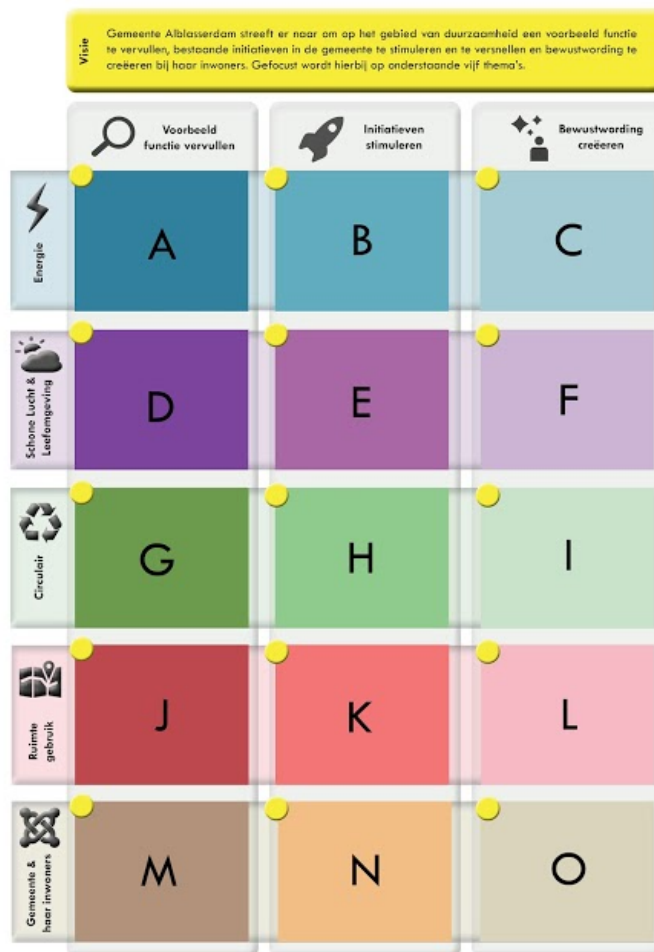
De 5 gekozen thema's worden verder ingevuld met behulp van koplopers en betrokkenen uit het dorp en kennismedewerkers van de gemeente. Initiatiefnemers kunnen zich altijd blijven melden via de website of andere kanalen. Alle ideeën worden verzameld in een kaartenbak met ID-kaarten, er wordt daarbij geen onderscheidt gemaakt waar het idee vandaan komt. Deze is vanaf 2016 ook online te vinden. Voorstel is deze ideeën mee te nemen naar het college bij de halfjaarlijkse evaluatie van de Samenlevingsagenda.

Betrokkenheid

Dit jaar is er een bijeenkomst georganiseerd voor inwoners en ondernemers in maart wat als belangrijkste invulling is gebruikt voor dit plan. Het opzet plan is gepresenteerd in oktober op de Dag van de Duurzaamheid. De opkomst was hier laag. Ook op de Dag van de Duurzaamheid viel de opkomst tegen. Het woord duurzaamheid lijkt minder te leven. De betrokkenheid wordt veel meer zichtbaar als men inzoomt op enkele activiteiten. Afvalvrije scholen, collectieve zonnepanelen acties en verschillende sociale initiatieven laten zien dat Alblasserdam wel degelijk geïnteresseerd is in duurzaamheid. Daarom wordt er in de communicatie niet veel aandacht besteed aan duurzaamheid, maar veel meer aan specifieke acties. Bijvoorbeeld Zon op Alblasserdam waar ook huurders energie kunnen opwekken of een leuke afval scheidingsactie. Daarnaast wordt er gefocust op het laten zien van goede voorbeelden en tips op de website. Alle ideeën worden continu verzameld zodat er een portfolio aan goede en duurzame ideeën wordt opgebouwd.

Kaartenbak vol ideeën

Er komt een visuele weergave van alle activiteiten en ideeën op de website. Hier kan iedereen een idee inbrengen. Deze worden minstens ieder half jaar in een fysieke kaartenbak gedaan en gepresenteerd aan het college. Vervolgens zijn het college en de raad aan zet om de ideeën te beoordelen en uit te voeren. Daarnaast is er een fysiek voorbeeld beschikbaar in de vorm van een kaartenbak. Deze is aangevuld met ideeën die niet nu, maar wellicht in de toekomst kunnen worden

uitgevoerd. Zie onderstaand voorbeeld van een ID-kaart voor het onderwerp 'ruimtegebruik' en 'voorbeeldfunctie vervullen'

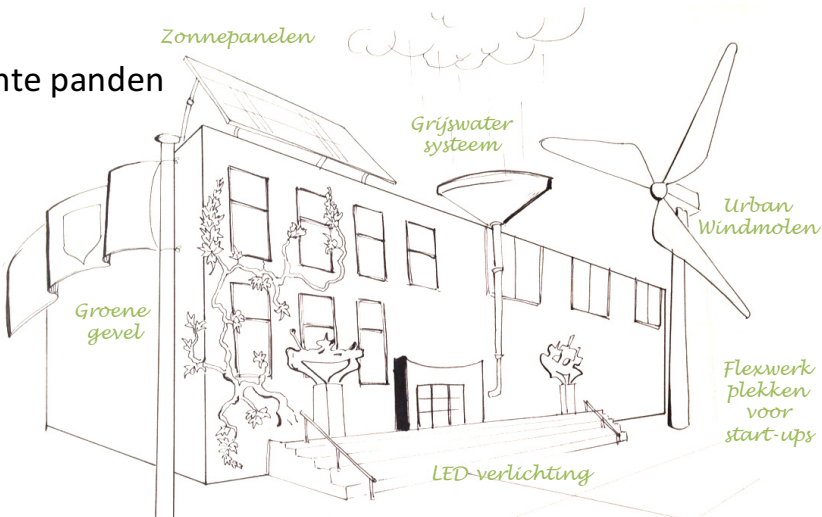

J Duurzaam Ruimte gebruik Voorbeeld functie vervullen

Op deze manier kan gemeente Alblasserdam een voorbeeld functie vervullen op het gebied van duurzaam ruimte gebruik:

Inspirerende gemeente panden

Alle gebouwen die in het 'bezit' zijn van de gemeente moeten een duidelijke duurzame uitstraling krijgen. Deze panden kunnen een sprekend voorbeeld zijn van hoe duurzaamheid toegepast kan worden in gebouwen en de gebouwde omgeving.

Aangedragen door:
Lisanne Addink-Dölle

iD-ambassadeur:

Status:

Idee fase

Gemeente
Alblasserdam

De organisatie verandert ook

'Duurzaamheid is meer dan een lijst van concrete maatregelen; het is ook en misschien vooral een houding en manier van denken en handelen. Alle gemeentelijke handelingen, zowel beleid als uitvoering, worden in deze context geplaatst.' Zo is te lezen in de Samenlevingsagenda. Dit vraagt een ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie naar een duurzame netwerkorganisatie. Er wordt doorlopend gewerkt aan de ontwikkeling van medewerkers vanuit het oogpunt dat de organisatie continu in beweging is, net als de omgeving staat deze nooit stil. Beweging, flexibiliteit en tegelijkertijd professionaliteit van medewerkers vraagt voortdurende ontwikkeling van individuele medewerkers, teams, afdelingen en de organisatie als geheel.

Relatie organisatieontwikkeling en duurzaamheid

De organisatieontwikkelagenda 'In beweging voor Alblasserdam' is gericht op de extern gerichte werkwijze en loopt tot en met 2016. Er wordt langs vier niveaus gewerkt aan het verder uitbouwen van de netwerkorganisatie Alblasserdam: op niveau van de medewerker, team, afdeling en organisatie breed. De netwerkorganisatie Alblasserdam is gebaseerd op drie pijlers:

1. Gericht op het versterken van het zelforganiserend vermogen van de samenleving;
2. Borgt en versterkt de Alblasserdamse identiteit vanuit waarden;
3. Mobiliseert de kracht van het netwerk.

Deze pijlers zijn ondersteunend aan de uitvoering en de manier van werken met de Samenlevingsagenda 'Samen Doen'.

In de ambtelijke organisatie vormen kernwaarden de verbinding tussen medewerkers als individu en de organisatie. Het is het kader waaruit gewerkt wordt/gaat worden. De kernwaarden die vanuit het

proces organisatie ontwikkeling zijn geïnitieerd zijn: *gedreven, verantwoordelijk, betrokken en verbindend*. Deze kernwaarden geven richting aan de gewenste werkwijze in Alblasserdam.

‘Duurzaamheid vormt een integraal onderdeel van de besluitvorming in de organisatie’, zo luidt de opdracht in de Samenlevingsagenda. Om te zorgen dat er echt iets verandert en het geen plichtmatige invuloefening wordt, is het belangrijk dat duurzaamheid betekenis krijgt voor alle medewerkers en bestuurders.

Trainen en inspireren van medewerkers is dan ook een belangrijk onderdeel in een duurzame organisatieontwikkeling die uitstekend past bij de doelstellingen zoals omschreven in de organisatieontwikkelagenda.

10 Duurzame organisatie doelstellingen

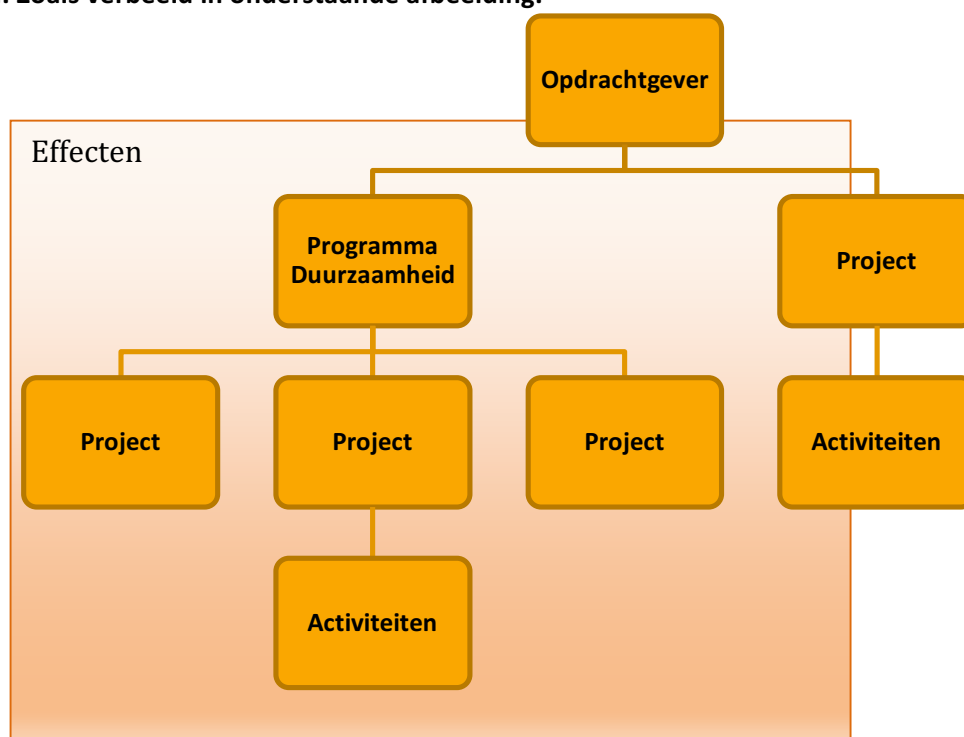
Het (interne) programma op het gebied van duurzaamheid is geslaagd als de onderstaande tien ontwikkelingen hebben plaatsgevonden eind 2018:

1. De organisatie heeft een gedeeld begrip en gedeelde taal als het gaat om duurzaamheid.
2. Duurzaamheid is opgenomen in de organisatieontwikkelagenda en ook onderdeel van alle afdelingsplannen.
3. De organisatie is consequent in haar communicatie en handelen naar de duurzame visie, strategie en prioriteiten.
4. Op MT niveau (of hoger) is leiderschap aanwezig op het thema duurzaamheid.
5. Er is een duurzaamheidsteam aanwezig waarin alle afdelingen vertegenwoordigd zijn.
6. De organisatie heeft een organisatie-brede duurzaamheidsanalyse gedaan om de belangrijkste prioriteiten en thema's te herkennen.
7. De organisatie is een duurzaamheid trainingsprogramma voor de medewerkers gestart.
8. Beleid en procedures zijn aangepast zodat de medewerkers erdoor worden ondersteund in het op duurzame wijze uitvoeren van werkzaamheden of bij het komen tot adviezen.
9. De organisatie is in contact met partners over duurzaamheid.
10. De organisatie is transparant over de vooruitgang en ontwikkelingen op het vlak van duurzaamheid naar eigen werknemers, partners en inwoners.

Wie doet wat en wat mag het kosten?

Wat is de structuur?

Voor het behalen van de beoogde effecten is het belangrijk dat duurzame doelstellingen ook onderdeel worden van projecten die niet binnen het programma vallen en over alle afdelingen heen gaan. Zoals verbeeld in onderstaande afbeelding.

Aanleiding: Samenlevingsagenda

Fysieke en sociale duurzaamheid vormt een integraal onderdeel van besluitvorming en er wordt naar gehandeld. Daarvoor wordt een programma opgesteld, overleg met partners gevoerd en intern en extern afspraken gemaakt. Effect indicator daarbij is de GDI index.

Programmadoelstelling en eindresultaat

- Alle medewerkers en bestuurders weten wat duurzaamheid betekent voor hun vakgebied of portefeuille en implementeren dit in beleid en uitvoering
- Duurzaamheid is zichtbaar in het dorp en draagt bij aan de bewustwording bij de bewoners
- Initiatieven van ondernemers en bewoners die bijdragen aan duurzaamheid worden waar nodig gefaciliteerd door de gemeente
- De gemeente draagt bij aan duurzame innovatie
- Verbetering zichtbaar in de GDI index ten opzichte van de nulmeting: 4.7

Programmastructuur en besluitvorming			
Product	Beschrijving	Wie	Wanneer
Plan van aanpak (Maart – Dec 2015)	Beschrijving van de integrale aanpak van duurzaamheid in het dorp en de gemeente. Op te stellen door duurzaamheidsadviseur mbv de input op de kick-off in maart 2015 en gesprekken met vakmedewerkers	College presentatie	Okt
		College advies	Dec
		RIB	Jan
Quick wins (Juli 2015- Mrt 2016)	Actie: Dag van de Duurzaamheid 9 oktober/ maand van de duurzaamheid (Partners)	BO/AO	Sept 15
	Duurzame schoolgebouwen + educatie	RIB	Mrt 16
	Zonnepanelen op gemeentegebouwen	PFO	Mrt 16
	BIO Raad met presentatie en bespreking plan met in het bijzonder de rol van de Raad	BIO	Mrt 16
	Verslaglegging van de afspraken gemaakt over de bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen met de bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgevers, projectleiders en vakmedewerkers en afspraken met partners, bewoners en ondernemers. - Kick-off duurzaamheidsplan mbv Serious Ambtenaar 'praatplaat' en 'roadshow' intern voor bewustwording duurzaamheid bij vakmedewerkers Inzet bestaande en nieuwe kanalen voor de 'zichtbaarheid' van duurzaamheid (kan ook vanuit oogpunt van gezondheid bijv)	RIB	Apr 16
	Actie: Samen energie besparen met Arjan Kraijo	BO/AO	Apr 16
	Actie: Samen afval scheiden	MT	Mrt-Jun 16
Uitvoering (Dec 2015 – Mrt 2018)	De uitvoering van het programma start na vaststelling door het college. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij bestaande projecten in Alblasserdam en de Drechtsteden en worden nieuwe projecten gestart in het kader van het duurzaamheidsprogramma voor het behalen van de doelstellingen. Het programma (start)plan wordt jaarlijks aangepast en voorgelegd aan het college en desgewenst de raad.	Programma leider	Jan 15- Mrt 18
		Collegeadvies RIB	Jaarlijks
Monitoring	Evaluatie van het programma per kwartaal. Daarnaast een jaarlijkse evaluatie in het kader van de Samenlevingsagenda	BO/AO, PFO en RIB	Kwartaal

Hoe organiseren we het?

Organisatie	
Programma-organisatie	Bestuurlijk opdrachtgever – Arjan Kraijo Ambtelijk opdrachtgever – Saskia van Eck Programmaleider – Meike Kool
Randvoorwaarden	- In de uitvoering is gekozen voor een programma-aanpak, wat betekent dat de activiteiten en projecten moeten bijdragen aan bredere doelstellingen en kunnen worden gewijzigd als de bijdrage te beperkt is. De doelstellingen zijn daarom leidend, niet de activiteiten of projecten. Dit in tegenstelling tot een project. In aansturing moet hier rekening mee worden gehouden. - Er is geen stuurgroep maar een netwerkverband waar zowel formeel (uitvoeringsprogramma en beleidsstukken) als informeel (inspireren en elkaar helpen) wordt bijgedragen aan de doelstellingen. Dit netwerk wordt aangevuld met

	bewoners en partners buiten het gemeentehuis, ook formeel (klankbordgroep) en informeel (samenwerking en kennisuitwisseling in projecten). ▪ Inhoudelijke invulling van het programma wordt al vanaf de start samen met inwoners, ondernemers en partners ingezet en gaat net als de Samenlevingsagenda uit van constante ontwikkeling. ▪ De programmaleider 1) is verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma 2) koppelt terug naar de ambtelijk (tweewekelijks) en bestuurlijk opdrachtgever (maandelijks) 3) onderhoud contacten met de projectleiders, dossiereigenaren en ambtelijk opdrachtgevers van de projecten ▪ Niet alleen de opdrachtgevers, maar het hele MT en college zijn eigenaar van het programma. De Raad is soms in werkgroepen inhoudelijk aan zet (zoals bij lucht) en soms in het proces (zoals bij budgetaanvragen) ▪ Het commitment van de mensen op de werkvloer en de (prioritering door) coördinatoren is essentieel voor het behalen van de programma doelstellingen.		
Tijd	Duurzaamheidsadviseur – 28 u/ week Communicatie adviseur – 6 u/week Adviseur luchtkwaliteit – 8 u/week Programma ondersteuning – 8 u/week Project en programma medewerking - desgevraagd		
Informatie	Open informatiedeling binnen de gemeentelijke organisatie en waar mogelijk daarbuiten is het streven. Verder wordt er een uitgebreid communicatieplan overlegt met de opdrachtgevers. De frequentie van overleg en informatie uitwisseling wordt in onderling overleg vastgesteld door de programmaleider, bestuurlijke opdrachtgever en ambtelijk opdrachtgever.		
Kwaliteit	Om de kwaliteit van het programma te waarborgen is een organisatie nodig die de medewerkers en initiatiefnemers uit het dorp steunt bij haar inzet. Per spoor worden enkele zichtbare activiteiten ingezet, wordt waar nodig aanvullend onderzoek gedaan en worden verdere acties in het uitvoeringsprogramma uiteengezet. Dit wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het college. De stand van zaken wordt via de gebruikelijke rapportages doorgegeven aan de Raad.		
Communicatie	Voor de betrokkenheid van de interne organisatie en de betrokkenen uit het dorp is het essentieel dat er open gecommuniceerd kan worden, dat er met grote regelmaat updates verstrekt worden en het onderwerp 'levend' blijft. Dit kan via alle bestaande kanalen, nieuwsbrieven, social media etc en eventueel kunnen er kanalen bij komen (aparte facebook pagina). Hiervoor wordt een plan opgesteld in juli. Er komt update voor de duurzaamheidspagina in juli/september.		
Kosten	In het Uitvoeringsprogramma wordt op basis van de voorgenomen activiteiten een kostenraming gemaakt voor de periode 2016-2018. Voor het jaar 2015 wordt het budget voor het duurzaamheidsprogramma ingezet voor de uren van de duurzaamheidsadviseur, voor de kick-off, voor aanvullend onderzoek en enkele duurzaamheidsactiviteiten zoals het Klimaatstraatfeest en de Dag van de Duurzaamheid. Zie voor gespecificeerde begroting het onderdeel 'financiën'.		
Risico	Risico	Gevolg	Maatregel
	Ontbreken draagvlak onder vakmedewerkers of management	Tegenwerking door vakmedewerkers of gebrek aan ondersteuning door management waardoor de interne borging van duurzaamheid achter blijft	Goede voorlichting van de gemeentelijke organisatie (Keek op de week, Afdelings-overleg, persoonlijke gesprekken). Concreet maken wat er van eenieder gevraagd wordt en waarom. Zorgen voor kennis van ontwikkelingen en eventueel aanvullende gelden vinden ter ondersteuning
	Ontbreken of verlies draagvlak onder inwoners, ondernemers,	Het wordt het 'feestje' van de gemeente terwijl in het dorp geen zichtbare verduurzaming plaatsvindt	Inwoners, ondernemers en andere belanghebbende tijdig en volledig informeren en betrekken. Communicatieplan en zorgen voor

	partners	zoals meer lokale energie opwekking of consistent afvalbeleid	adequate opvang van initiatieven uit het dorp in de organisatie
	Ambitie college sluit niet aan bij de aanwezige capaciteit en middelen	De ambities kunnen niet worden waargemaakt waardoor in het dorp een beeld ontstaat dat het college haar beloftes niet na kan komen	Programmaleider en Ambtelijke opdrachtgever signaleren tijdig wat de benodigde capaciteit en middelen zijn. Allereerst bij de start van het programma en vervolgens wanneer er wijzigingen worden ingevoerd of gevraagd.
	Geen continuïteit van het duurzaamheidsbeleid	Verlies van geloofwaardigheid en medewerking in de toekomst van inwoners, ondernemers en partners	Door juiste voorlichting van de vakmedewerkers en het college zorgen voor borging van de duurzaamheidsprincipes in alle beleid. Daarnaast goede overdracht van informatie bij het aantreden van een nieuw college of wanneer de programmaleiding wordt overgenomen.
	Verlagen van het budget voor duurzaamheid ivm bezuinigingen	De ambities van het college kunnen niet worden waargemaakt en de gemeente loopt kansen mis om slim te investeren met oog op de lange termijn.	Planning aanpassen, aanvullend budget zoeken, aantonen wat de besparingen kunnen zijn op de lange termijn. Duurzaamheidsfonds opzetten.

Wat mag het kosten?

De ambitie is hoog en zal om constante en voortdurende aandacht vragen. Duurzaamheid vormt de kern van de functie met accenten op milieu en ruimtelijke ordening. De functie beweegt daarmee op het snijvlak van milieu, ruimtelijke ordening maar ook water. In de huidige begroting valt duurzaamheid binnen het budget voor milieu.

Voor het opstellen en uitvoeren van het plan is in de jaarbegroting €60.000 gereserveerd in 2015. Om de gevraagde coördinerende en integrale rol goed te kunnen vervullen, zijn middelen ad. € 80.000 ten behoeve van duurzaamheid noodzakelijk. Vooralsnog is er €80.000 per jaar gereserveerd van 2016 tot 2018. Deze begroting dekt enkel het programma in Alblasterdam. Een deel van de projecten in het programma kunnen gefinancierd worden vanuit de Drechtsteden, als het gaat om de onderdelen die vallen binnen het Regionaal Duurzaamheidsprogramma. Een voorbeeld is energiescans en educatie op scholen. Daarnaast is de verwachting dat een deel van het programma uit projecten wordt gefinancierd. In de programmabegroting 2016 is een budget 'ruimte voor de Samenlevingsagenda' opgenomen. Afhankelijk van de toereikendheid van het huidige budget kan het zijn dat een beroep wordt gedaan op dit budget als uitwerking van het programma duurzaamheid.

In het hoofdstuk 'Visie en richting' staan bij ieder thema de inspanningen genoemd die moeten bijdragen aan het behalen van de doelstellingen. Hiervoor is nader onderzoek nodig alvorens er een precies kostenoverzicht kan worden opgesteld op basis van de inspanningen. Met het college en de raad zullen hier verdere besluiten over volgen en prioritering aangebracht. Voor de jaren 2016, 2017 en 2018 is een enkele post al bekend, namelijk van €6.600 voor de 'Duurzame scholen'. Tot slot bleven de uitgaven voor 2015 binnen de begroting.

Programmabudget

2015	2016	2017	2018
Duurzaamheid	60.000	Duurzaamheid	80.000
Fijnstof-metingen	20.000	Fijnstof-metingen	20.000
Werkgroep lucht	10.000	Werkgroep lucht	25.000
Totaal	90.000	125.000	

Verdere mogelijkheden

Bijzondere, ambitieuze projecten die niet in de reguliere of duurzaamheidsbudgetten passen zijn soms wel een goede economische en maatschappelijke investering. Dan zullen we zoeken naar combinatie financiering met andere partijen. Zoals bijvoorbeeld:

- duurzaamheidsfonds waarmee uitgaven die zich in 5 tot 10 jaar terugbetalen mee te financieren, hiervoor zou een lening moeten worden aangegaan
- innovatiefonds waarmee bijzondere projecten of onderzoek kan worden gefinancierd, bijvoorbeeld in samenwerking met koplopers
- de online 'Financiële toolbox' voor financieringsmogelijkheden van klimaatprojecten
- de NSL binnen Drechtsteden voor luchtmaatregelen
- de Provincie Zuid Holland voor mobiliteit en waterwegen
- de VNG voor het energieloket
- Externe financierder voor de voorfinanciering van zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen

Hoe monitoren we dit?

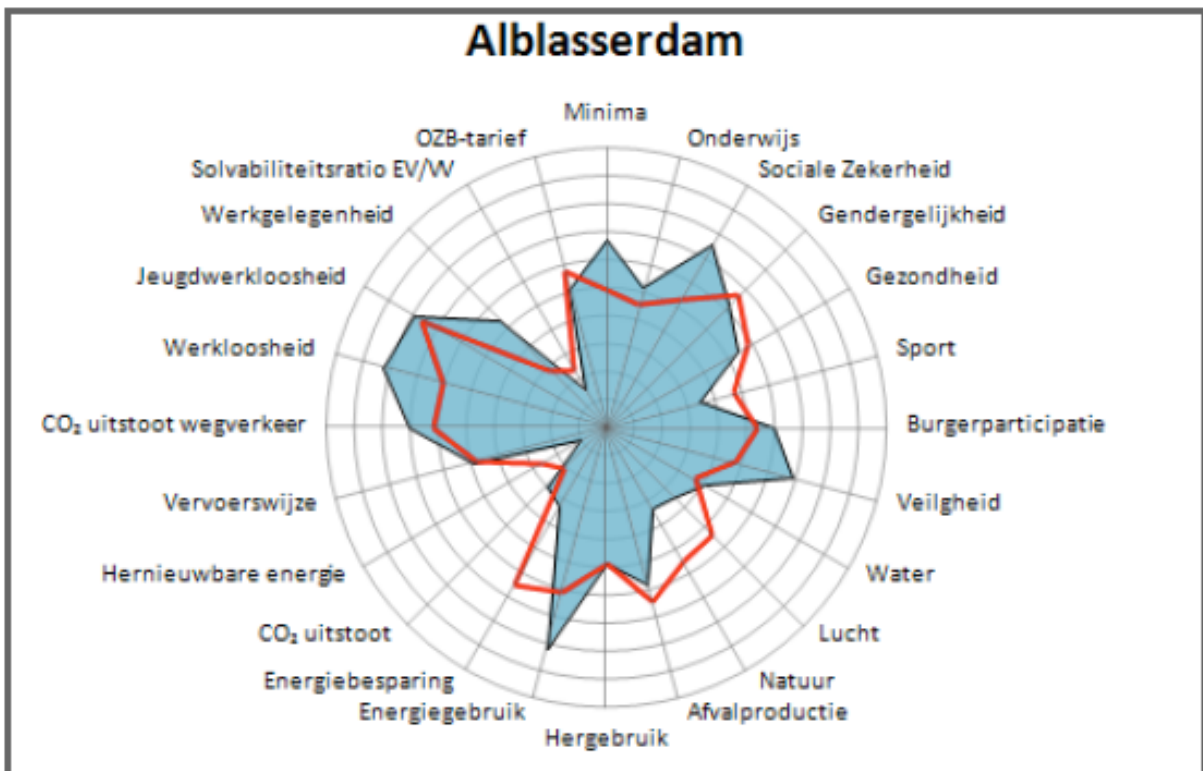
Bij het monitoren wordt rekening gehouden met de vier regels van duurzaamheid en de score van Alblasserdam op de 24 indicatoren op de GDI Index voor gemeenten. Momenteel scoort Alblasserdam een 2.7 en neemt plaats 209 in van de 403 gemeenten. Per thema scoort Alblasserdam als volgt:

- Mens en samenleving – 5.8 (plaats 227)
- Milieu, natuur en grondstoffen kringloop – 4.0 (plaats 277)
- Economie – 4.8 (plaats 114)

Deze zijn onderverdeeld in 24 indicatoren.

Mens en samenleving	Basisbehoeften	Mimima	1
		Onderwijs	2
		Sociale zekerheid	3
	Persoonlijke ontwikkeling	Gender gelijkheid	4
		Gezondheid	5
		Sport	6
	Sociale ontwikkeling	Burgerparticipatie	7
		Veiligheid	8
Milieu, Natuur en Grondstoffen kringloop	Milieu & Natuur	Water	9
		Lucht	10
		Natuur	11
	Grondstof efficiency	Afvalproductie	12
		Hergebruik	13
	Energie efficiency	Energiegebruik	14
		Energiebesparing	15
		CO2 uitstoot	16
	Transportefficiency	Herneuewbare energie	17
		Vervoerswijze	18
		CO2 uitstoot wegverkeer	19
Economie	Werk	Werkloosheid	20
		Jeugdwerkloosheid	21
		Werkgelegenheid	22
	Openbare Financiën	Solvabiliteitsratio (EV/VV)	23
		Heffingen (OZB tarief)	24

Hoe Alblasserdam scoort op alle indicatoren ten opzicht van het landelijk gemiddelde:

BRON: GDI Index

De rode lijn is Nederland, het blauwe vlak is Alblasserdam.

Midden web = niet duurzaam, buitenrand web = duurzaam.

Opvallend zijn met name de luchtkwaliteit, natuur, CO₂ uitstoot en hernieuwbare energie. Zaak is echter ook om de juiste gegevens te hanteren aangezien sommige gegevens inmiddels verouderd zijn. Daarvoor worden specifieke activiteiten uitgevoerd in het kader van dit plan.

We zullen bij evaluatie steeds drie vragen beantwoorden:

- Wat doen we al?
- Wat kan beter?
- Wat missen we nog?

Tot slot kan het zijn dat in het Uitvoeringsprogramma wordt gekozen voor aanvullende indicatoren, om de effectiviteit van bepaalde maatregelen bij te houden. Dit kan bijvoorbeeld bij de hoeveelheid recyclebaar huishoudelijk afval met behulp van de afval rapportages van HVC. Rapportage zal ieder half jaar plaatsvinden aan het college en tussentijds aan de wethouder.

Wat is de planning?

Een gedetailleerde planning staat bij de activiteiten bij ieder thema. Het is echter belangrijk om oog te houden voor de continuïteit. In opzet is het plan daarom ook niet een programma dat plots ophoudt. Het is een blijvende houding, benadering en werkwijze die binnen de gemeente wordt gehandhaafd, ook na afloop van het programma. Pas na ongeveer zeven jaar is een verandertraject afgerond. Een betere horizon is daarom 2025, in plaats van 2018. Hieronder staan de programmaphasen toegelicht.

Opbouwphase

Mrt 2015 – Mrt 2016

Resultaat: Programma (start)plan Duurzaamheid

Kenmerken: Kansen verkennen, aansluiting zoeken bij bestaande initiatieven in het dorp en partners, de huidige routines in kaart brengen, 0-metingen uitvoeren, in samenspraak opstellen plan

Uitvoeringsfase

Mrt 2016 – Nov 2017

Resultaat: Aangescherpt programmaplan 1 en 2

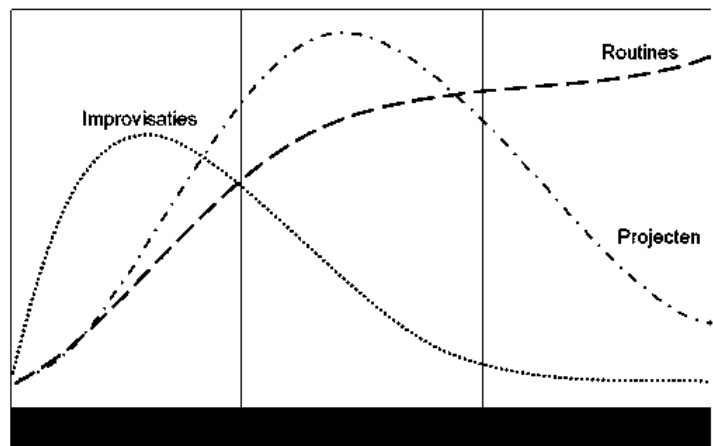
Kenmerken: faciliteren bij veranderende routines, projecten starten en activiteiten uitvoeren, monitoring, tussenevaluaties, bijstellen programmaplan, in samenspraak prioriteiten aanbrengen

(Tussen)Evaluatie fase

Dec 2017 – Mrt 2018

Resultaat: Programma (stop)plan met evaluatie van de resultaten en effecten en met aanbevelingen voor de toekomst

Kenmerken: afrondende evaluatie, activiteiten voor borging organisatieverandering, afronden projecten, overdragen langlopende projecten

Consoliderende fase

Mrt 2018-Mrt 2015

Resultaat: de gemeentelijke

organisatie werkt nu volledig op duurzame wijze in samenspraak met het dorp.

Een programma is een mix van allerlei inspanningen